

***MIEJSKA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH***

***DLA MIASTA
WODZISŁAWIA ŚLĄSKIEGO***

NA LATA 2005 - 2015

Autorzy opracowania: Sonia Rzeczkowska
Grażyna Durczok
Zbigniew Rusek

SPIS TREŚCI

Wstęp	
I. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce	6
1.1 Ustawa o pomocy społecznej	7
1.2 Ustawy regulujące system pomocy społecznej	8
1.2.1 Ustawa o świadczeniach rodzinnych	8
1.2.2 Ustawa o zatrudnieniu socjalnym	8
1.2.3 Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego	9
1.2.4 Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie	9
1.2.5 Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	10
1.2.6 Dokumenty programowe	10
II. Diagnoza problemów społecznych Wodzisławia Śląskiego	11
2.1 Charakterystyka miasta	12
2.2 Struktura problemów pomocy społecznej miasta Wodzisław Śląski	14
2.2.1 Ubóstwo	17
2.2.2 Bezrobocie	17
2.2.3 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	24
2.2.4 Niepełnosprawność i długotrwała choroba	25
2.2.5 Alkoholizm	29
2.2.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa	32
2.2.7 Bezdomność	33
2.2.8 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	35
2.2.9 Narkomania	35
2.2.10 Sieroctwo	37
2.2.11 Przemoc	37
III Analiza danych uzyskanych w badaniach ankietowych	40
IV Analiza SWOT	51
V Misja, cele strategiczne i kierunki działania	56
VI Sposoby monitorowania i ewaluacji Strategii	75
Załącznik – Diagnoza problemów uzależnień	76

Wstęp

Obecnie przed samorządem terytorialnym pojawiają się nowe wyzwania i zadania związane z licznymi przemianami zachodzącymi w życiu społecznym – wśród nich ważną rolę odgrywają zadania dotyczące rozwiązywania problemów społecznych. Efektywność i skuteczność podejmowanych działań jest uzależniona od przeprowadzenia wnikliwej analizy występujących problemów i istniejącego potencjału oraz włączenia w procesy naprawcze wszystkich zainteresowanych podmiotów działających lokalnie.

Nowe podejście do kwestii polityki społecznej, szczególnie jej decentralizacja przesunęło środek ciężkości z administracji rządowej na samorząd, w którego gestii leży obecnie stworzenie kompleksowego systemu pomocy społecznej.

Problem bezrobocia na terenie Wodzisławia Śląskiego, niewystarczające umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach oraz zubożenie społeczeństwa powodują nasilenie się zjawisk patologicznych i problemów społecznych. Najczęściej problemy dotyczą rodzin o najniższym statusie materialnym (w tym wielodzietnych i niepełnych), o nieprawidłowych relacjach małżeńskich, niskiej świadomości wychowawczej, osób niepełnosprawnych, osób młodych, zakładających własne rodziny, rodziców uzależnionych od alkoholu. Społecznym skutkiem występowania zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny są konflikty rodzinne, przemoc, problemy dzieci w nauce co wiąże się z gorszym startem edukacyjnym, wzrost przestępczości dzieci i młodzieży.

W związku z pogłębiającym się bezrobociem i ubóstwem poszerza się krąg rodzin żyjących na granicy ubóstwa. W ostatnim czasie obserwuje się intensyfikację tego zjawiska.

Działania instytucji pomocy społecznej w Wodzisławiu Śląskim mają na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej świadczeniobiorców pomocy społecznej, lecz także usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych ukierunkowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w mieście oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Strategia określa główne długofalowe cele oraz takie kierunki działania i taką alokację zasobów, które są konieczne dla zrealizowania tych celów. Składa się na nią zespół decyzji kształtujących

długookresowe zmiany strukturalne, ilościowe i jakościowe. Istotą Strategii jest dokonanie wyboru sposobów realizacji wizji, celu nadrzędnego i celów głównych, w określonych warunkach, przy danych ograniczeniach, w ramach przyjętego horyzontu czasowego.

Strategia, aby miała szansę realizacji musi obejmować horyzont czasowy od kilku do kilkunastu lat.

Planowanie strategiczne jest procesem ciągle korygowanym i aktualizowanym. Dlatego **strategia nie jest dokumentem zamkniętym i ulega stałym modyfikacjom**. Ważne jest zatem monitorowanie i kontrola założeń w trakcie realizacji strategii oraz dostosowanie jej do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych. Opracowana Strategia zakłada elastyczność - łatwe przystosowanie do zachodzących zmian oraz stałe poddawanie kontroli.

Wśród korzyści wynikających z opracowania strategii należy wymienić:

- sformułowanie klarownego obrazu celów i kierunków rozwiązywania problemów społecznych akceptowanych przez społeczność lokalną;
- wskazanie sposobów lepszego wykorzystania zasobów, którymi dysponuje gmina;
- podporządkowanie i ukierunkowanie działań doraźnych na realizację celów długofalowych;
- umożliwienie koordynacji działań społecznych;
- przełamywanie w społeczności lokalnej poczucia bezsilności, niewiary we własne siły, braku perspektyw i uzależnienia od tych, którzy rządzą "na górze";
- aktywizacja mieszkańców i pobudzanie ich do czynnego udziału w rozwoju;
- identyfikacja silnych stron gminy i szans rozwojowych, które należy szczególnie wykorzystać oraz słabych stron i zagrożeń zewnętrznych, które należy uwzględnić w planach działania i tam, gdzie jest możliwe - przewyżać;
- zwiększenie szans gminy na uzyskanie dodatkowych zewnętrznych źródeł zasilania.

Podstawowe założenia strategii

Za najważniejsze założenia, przyjęte w procesie budowania niniejszej strategii należy uznać:

- **współdziałanie**, czyli zapewnienie mieszkańcom, organizacjom gospodarczym i społecznym wpływu na kształt programu rozwoju oraz możliwości aktywnego włączenia się w proces jego realizacji.
- **wybór zadań** - przy ograniczonych zasobach skuteczne i efektywne działanie może mieć miejsce tylko wtedy, gdy nastąpi koncentracja na realizacji celów najważniejszych, takich, które tworzą nowe możliwości rozwojowe, stanowią wyzwanie, wywołują reakcje mnożnikowe w

postaci przyrostu przedsięwzięć i jednocześnie są możliwe do osiągnięcia w określonym przedziale czasowym.

- **podtrzymywanie i rozwój inicjatyw lokalnych** - najważniejszym zasobem lokalnym gminy są jego mieszkańcy, utrzymujący tradycje zaangażowania społecznego i kształtujący swoje warunki życia w oparciu o rzetelną pracę i kwalifikacje zawodowe.

Strategia została opracowana w oparciu o diagnozę problemów społecznych dokonaną za pomocą:

- ankiet,
- badań dokumentów,
- danych statystycznych będących w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wodzisławiu Śląskim, Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śląskim, Urzędu Miejskiego, Komendy Straży Miejskiej,

I. Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

1.1 Ustawa o pomocy społecznej

Organizację systemu pomocy społecznej w Polsce od 01.05.2004r. reguluje ustawa z 12. 03. 2004r. „o pomocy społecznej”(Dz. U. z 2004 nr 64 poz. 593)

Ustawa ta określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, prowadząc w tym zakresie współpracę, z zachowaniem zasady partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. (art. 3. 1).

Zgodnie z Ustawą pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;

- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

1. 2 Ustawy regulujące system pomocy społecznej

System pomocy społecznej określają następujące ustawy:

1.2.1 Ustawa o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 228 poz.2 z 2003r. z późn. zm.)

Jest to akt prawny regulujący nowy system świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, który zastąpił zasiłek wychowawczy, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, jednorazowy zasiłek macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy.

1.2.2 Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003r. Nr 122. poz 1143)

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Projekt ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców.

Tym osobom nowa ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w "inkubatorach społecznych" - Centrach Integracji Społecznej - lub jako wspierane zatrudnienie

socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez powiatowy urząd pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś powiatowy urząd pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze dwanaście miesięcy.

Nowa ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40 proc. zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku - 80 proc. zasiłku.

1.2.3 Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz 535, z późn. zm.)

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na: promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym, zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

1.2.4 Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. nr 96 poz.873 z 2003r.)

Uchwalona w dniu 24 kwietnia 2003 r. ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce oraz kwestii związanych z prowadzeniem współpracy z tymi podmiotami przez organa administracji publicznej.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

1.2.5 Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r., nowelizowana dnia 28 marca 2003 r. (Dz. U. z 1984r. Nr 35, poz 230, z późn. zm.)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4[1] ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

1.2.6 Dokumenty programowe

Ponadto tworząc i realizując politykę społeczną na poziomie lokalnym należy brać pod uwagę następujące dokumenty programowe

1. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006, opracowany przez Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 11 lutego 2003r.
2. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich
3. Uzupelnienie SPO RZL
4. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
5. Uzupelnienie ZPORR
6. Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich 2000 – 2006
7. Narodowa Strategia Integracji Społecznej
8. Krajowy Plan Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2004 – 2006 dla Polski
9. Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2015
10. Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta Wodzisławia Śląskiego na lata 2005 - 2015

II. Diagnoza problemów społecznych

Wodzisławia Śląskiego

2.1 Charakterystyka miasta.

Wodzisław Śląski zamieszkuje 49621 tys. mieszkańców, z czego 25731 tys. stanowią kobiety. Jest to miasto powiatowe, którego łączna powierzchnia wynosi 49,62 km² leży w południowo – zachodniej części województwa śląskiego, 17 km od przejścia granicznego z Republiką Czeską w Chałupkach, na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych. Jest pierwszym dużym miastem leżącym przy drodze krajowej łączącej przejście drogowe w Chałupkach z centrum konurbacji górnośląskiej – Katowicami i dalej z Warszawą. Wodzisław Śląski jest centralnie położony pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi, z którymi łączy go drogi krajowe i wojewódzkie – Rybnikiem (12 km), Raciborzem (20 km), Jastrzębiem Zdrojem (12 km), Żorami (17 km) i Cieszynem (44 km).

Bliska odległość między poszczególnymi gminami powoduje, że powiat wodzisławski, stanowi zwartą aglomerację liczącą około 160 tys. mieszkańców. W przyszłości w pobliżu miasta przebiegać będzie autostrada A-1.

Gęstość zaludnienia w mieście w 2004r. wynosiła 992 osoby na 1 kilometr kwadratowy.

Struktura wiekowa ludności dowodzi, że jest to jeszcze „młode” miasto, z przewagą osób w wieku produkcyjnym. Według danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Katowicach w 2004 roku kształtowała się ona następująco:

- w wieku przedprodukcyjnym: 10663 osób,
- w wieku produkcyjnym: 31513 osób,
- w wieku poprodukcyjnym: 7445 osób.

Przyrost naturalny w 2004r. był dodatni i wyniósł 0,3 na 1000 ludności, saldo migracji zaś ujemne (– 4,6).

Szkolnictwo w mieście jest dobrze rozwinięte. Funkcjonuje tu 13 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 5 zespołów szkół ponadgimnazjalnych, 3 placówki oświatowe, 17 publicznych przedszkoli, Ognisko Pracy Pozaszkolnej oraz Zespół Świetlic Profilaktyczno – Wychowawczych.

W mieście działają trzy szpitale łącznie dysponujące 638 łózkami. Na jednego lekarza przypada 333 potencjalnych pacjentów, na jednego lekarza stomatologa – 2363 pacjentów, a na jedną pielęgniarkę – 146 pacjentów.

W 2004 roku, w granicach administracyjnych Wodzisławia Śląskiego znajdowało się 7.158 mieszkań spółdzielczych i 2.946 lokali mieszkalnych w budynkach komunalnych. Ponadto w mieście było 5.165 budynków mieszkalnych w ramach zabudowy indywidualnej.

Według danych Urzędu Statystycznego w Katowicach w 2003r. działalność gospodarczą na terenie miasta Wodzisławia Śląskiego prowadziły 3.652 podmioty gospodarki narodowej, z czego 77,97% to osoby fizyczne a 9,83% to spółki cywilne.

Wśród ogółu podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność na terenie Wodzisławia Śl. w 2003 roku funkcjonowały 182 spółki prawa handlowego, w tym 32 z udziałem kapitału zagranicznego. Do niedawna na terenie miasta decydujące znaczenie miał przemysł wydobywczy, który dawał zatrudnienie bezpośrednio lub pośrednio 90% ogółu zatrudnionych w przemyśle. Procesy związane z restrukturyzacją przemysłu wydobywczego powodują wypieranie branży surowcowej na rzecz przetwórstwa.

W Wodzisławiu Śl. tereny użytkowane rolniczo zajmują powierzchnię 31,51 km², co stanowi ok. 64% jego powierzchni ogólnej. W uprawach dominują zboża – pszenica, pszenżyto i mieszanek, coraz większą popularność zyskuje kukurydza. Ponadto uprawiane są ziemniaki, warzywa, rośliny pastewne. W hodowli spada wyraźnie pogłowie bydła, w mniejszym stopniu trzody chlewnej, owiec i drobiu. W ostatnich latach wzrosła popularność chowu kóz.

W strukturze powierzchniowej dominują zdecydowanie działki do 1 ha – ponad 7000. Ponadto na terenie miasta jest około 600 gospodarstw o powierzchni od 1 do 5 ha, 27 o powierzchni 5 - 10 ha i 8 powyżej 10 ha.

Charakterystyczną cechą życia gospodarczego miasta jest dobrze rozwinięta sieć wszelkiego rodzaju usług. Pod względem branżowym najwięcej jest podmiotów świadczących usługi w branży samochodowej – 1161, następnie remontowo – budowlanej – 1130, spożywczej – 550, metalowej – 251 i drzewnej – 124.

Sieć usług, które stymulują rozwój ruchu turystycznego w mieście wykazuje wyraźne niedoinwestowanie bazy noclegowej, szczególnie o średnim standardzie, która na terenie miasta w chwili obecnej praktycznie nie istnieje. Pewną poprawę w tej dziedzinie wniosła budowa hotelu Amadeus.

Struktura zatrudnienia jest charakterystyczna dla obszarów uprzemysłowionych i zurbanizowanych – zdecydowana większość ludności czynnej zawodowo jest zatrudniona w zawodach pozarolniczych, głównie w przemyśle i różnego rodzaju usługach. Jednak w związku z zamykaniem zakładów górniczych, będzie spadać odsetek zatrudnionych w przemyśle, a wzrastać w sektorze usług.

Według danych wodzisławskiego Powiatowego Urzędu Pracy najwięcej osób jest zatrudnionych w przemyśle – 37,1%, w ochronie zdrowia – 16,5% oraz w handlu i usługach – 12,5%. Notowany jest ciągły wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym pozostających bez pracy, czego przyczyną jest nie tylko prowadzona restrukturyzacja przemysłu wydobywczego, ale

również recesja gospodarcza w kraju. Charakterystyczny jest również wysoki odsetek bezrobotnych wśród młodzieży.

2.2 Struktura problemów pomocy społecznej miasta Wodzisław Śląski

Pogłębiające się na terenie Wodzisławia Śląskiego bezrobocie, brak umiejętności radzenia sobie z pojawiającymi się problemami oraz zubożenie społeczeństwa powodują nasilenie się zjawisk patologicznych i problemów społecznych, które swoim zasięgiem obejmują coraz większą grupę ludzi i coraz młodsze pokolenia. Zmusza to społeczeństwo do szukania różnych form pomocy, w tym korzystania z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W latach 2000-2004 liczba rodzin objętych pomocą MOPS kształtowała się następująco. W tabeli podano ilości rodzin z wyszczególnieniem wg ilości osób w rodzinie i odpowiednio wg ilości dzieci w rodzinie.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004
Wyszczególnienie					
Liczba rodzin	1378	1399	1567	1704	1510
1 osoba	429	374,	474,	422,	359,
2 osoby	229	226,	301,	286,	287,
3 osoby	251	304,	283,	366,	288,
4 osoby	216	241,	242,	322,	269,
5 osób	138	115,	149,	163,	178,
6 osób i więcej	115	139	118	145	129
L osób	3911	4180	4393	5171	4578
Rodziny z dziećmi	729	750	873	914	836
1 dziecko	218,	251,	251,	297,	292,
2 dzieci	229,	257,	294,	323,	272,
3 dzieci	161,	135,	197,	176,	163,
4 dzieci	77,	61,	79,	69,	61,
5 dzieci	23,	25,	29,	28,	31,
6 dzieci	17,	16,	17,	13,	13,
7 i więcej	4	5	6	8	4
L osób	2889	2920	3423	3469	3149
Rodziny niepełne	295	278	358	344	308
1 dziecko	116,	113,	154,	153,	140,
2 dzieci	97,	96,	114,	117,	94,
3 dzieci	59,	41,	52,	54,	49,
4 i więcej	23	28	38	20	25
L osób	928	879	1089	1023	937

Rodziny emerytów i rencistów	504	335	372	368	273
1 osoba	247,	150,	150,	151,	145,
2 osoby	117,	62,	67,	64,	47,
3 osoby	69,	61,	78,	72,	27,
4 i więcej	71	62	77	81	54
l. osób	1008	740	889	866	596

Tabela nr 1. Liczba rodzin objętych pomocą MOPS w latach 2000-2004, źródło: dane MOPS

W roku 2000 MOPS w Wodzisławiu Śl. objął swoją pomocą 1378 rodzin i 3911 osób, w 2001 roku 1399 rodzin i 4180 osób, w 2002 roku -1567 rodzin i 4393 osób, w 2003 roku 1704 rodziny i 5171 osób a w 2004r. 1510 rodzin i 4578 osób. Jak wynika z przedstawionych danych 2004r. to pierwszy rok w którym zanotowano spadek liczby rodzin i osób korzystających ze wsparcia instytucji pomocy społecznej. Jest to głównie spowodowane przejściem dość dużej grupy świadczeniobiorców rent socjalnych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W 2003 roku osoby korzystające z pomocy MOPS stanowiły 9,5 % populacji miasta.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy z MOPS są: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność i długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz alkoholizm. Z pomocy korzystają również osoby bezdomne, oczekujące pomocy z tytułu ochrony macierzyństwa oraz z trudnościami po opuszczeniu zakładu karnego.

Powody przyznania pomocy	2000		2001		2002		2003		2004	
	l. rodzin	l. osób	l. rodzin	l. osób	l. rodzin	l. osób	l. rodzin	l. osób	l. rodzin	l. osób
Ubóstwo	10	37	7	26	3	4	37	64	141	388
Sieroctwo			2	2					1	2
Bezdomność	43	43	35	36	36	38	34	38	21	21
Potrzeba ochrony macierzyństwa	77	311	84	335	96	392	112	464	58	227
Bezrobocie	621	1955	827	2573	1078	3016	957	3059	933	2995

Niepełnosprawność	278	739	424	993	520	1354	500	1353	301	812
Długotrwała choroba	428	1112	703	1675	741	1943	715	1782	484	1143
Bezradność w sprawach opiekuń-wychow	490	1673	526	2268	690	2429	686	2951	572	2459
Rodz. niepełne	246	764	275	737	331	847	344	1023	254	630
Rodz. wielodzietne	95	604	111		112	714	145	975	90	554
Alkoholizm	114	375	183	523	271	709	223	574	223	551
Narkomania	12	25	3	3	4	5	5	11	6	15
Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	7	11	20	28	21	43	9	15	10	13
Przemoc w rodzinie									41	179

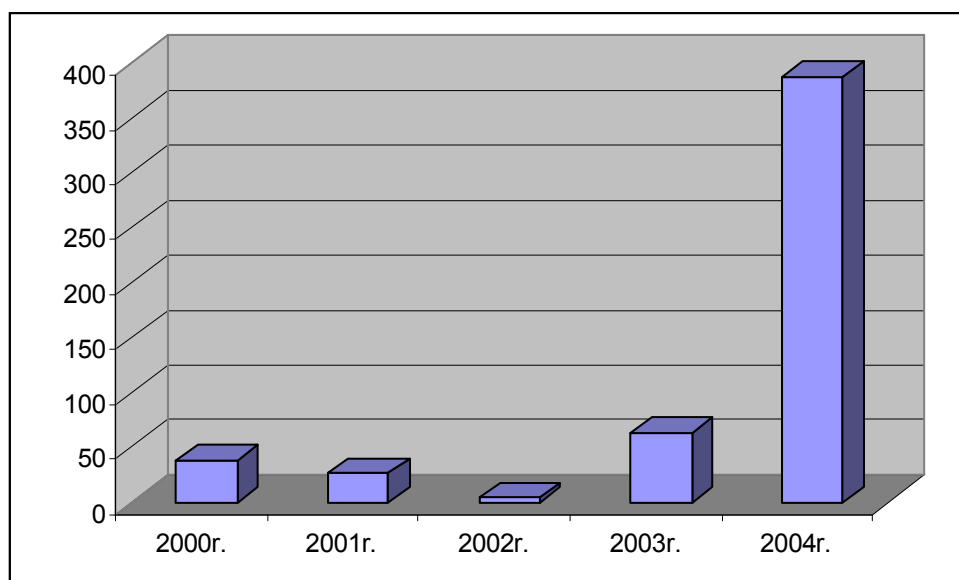
Tabela nr 2. Najczęstsze powody przyznawania pomocy z MOPS w latach 2000-2004

2.2.1 Ubóstwo

Ubóstwo rozumiane jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” kryją się poza wyżywieniem takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, uczestniczenie w świadczeniach kulturalnych.

W 2004r. liczba rodzin i osób, którym przyznano pomoc w związku z wystąpieniem tej dysfunkcji gwałtownie wzrosło – z 37 osób w 2000r. do 388 osób.

Wykres nr1 Liczba osób objętych wsparciem MOPS w Wodzisławiu Śląskim z powodu ubóstwa

Źródło: dane własne MOPS

2.2.2 Bezrobocie

W 2004 roku spośród wszystkich rodzin korzystających z pomocy MOPS w Wodzisławiu Śląskim - 1510, problemem bezrobocia dotkniętych było 933, co stanowi 61% wszystkich rodzin, które otrzymały wsparcie.

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst Dz. U. Nr 99) pod nazwą **bezrobotnego** należy rozumieć osobę niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, nie uczącą się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy, jeśli:

- ukończyła 18 lat,
- kobieta nie ukończyła 60 lat, mężczyzna 65 lat,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej nie pobiera zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu cywilnego o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe, lub nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) gospodarstwa stanowiącego dział specjalny produkcji rolnej w rozumieniu przepisów podatkowych, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2,0 ha przeliczeniowych, ustalonego przez Prezesa GUS, na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- nie podjęła działalności gospodarczej od dnia wskazanego w zgłoszeniu do ewidencji do dnia wyrejestrowania tej działalności albo nie podlega – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskuje miesięcznego dochodu w wysokości przekraczającej połowę najniższego wynagrodzenia, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,

- nie pobiera świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka lub utraty prawa do zasiłku z powodu upływu ustawowego czasu jego pobierania,
- nie pobiera świadczenia szkoleniowego.

Od I kwartału 2005 r. z ogólnej liczby bezrobotnych zostały wyodrębnione **osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy** do których zaliczono bezrobotnych: do 25 roku życia, długotrwale, powyżej 50 roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, samotnie wychowujących co najmniej 1 dziecko do 7 roku życia, niepełnosprawnych.

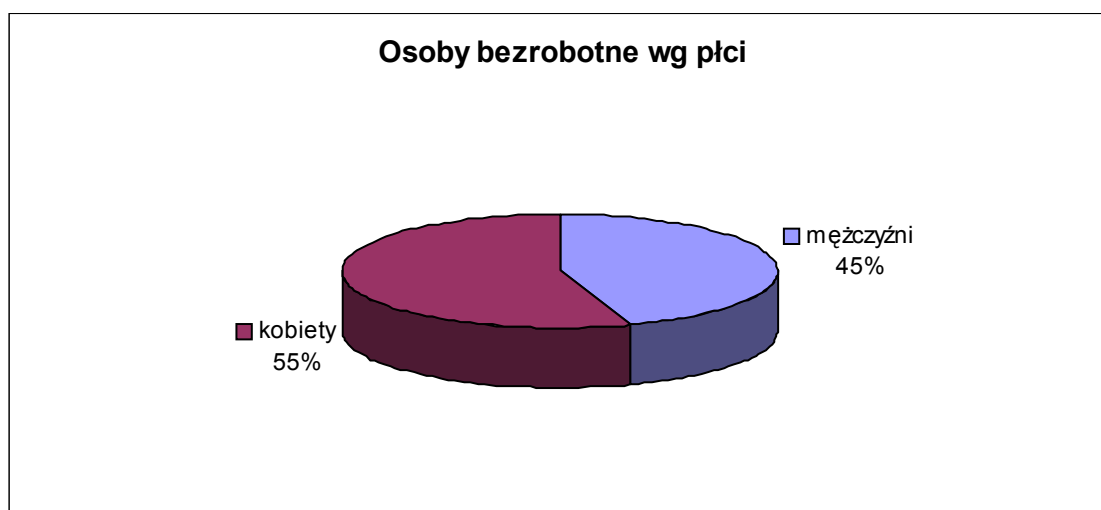
Pod pojęciem **długotrwale bezrobotnego** należy rozumieć osobę pozostającą w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat.

Do głównych przyczyn bezrobocia zaliczyć można:

- spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- wyż demograficzny powodujący bezrobocie wśród ludzi młodych,
- likwidację nierentownych zakładów,
- niewystarczającą dynamikę rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

W ciągu ostatnich kilku lat bezrobocie stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych. Stopa bezrobocia w Polsce na dzień 30.04.2004 wynosiła 20%, a w województwie śląskim 22,7%. W Wodzisławiu Śl. w II kwartale 2004r. liczba osób bezrobotnych wyniosła 2989 osób, z czego 1227 mężczyzn i 1762 kobiet.

Wykres nr 2 Osoby bezrobotne według płci

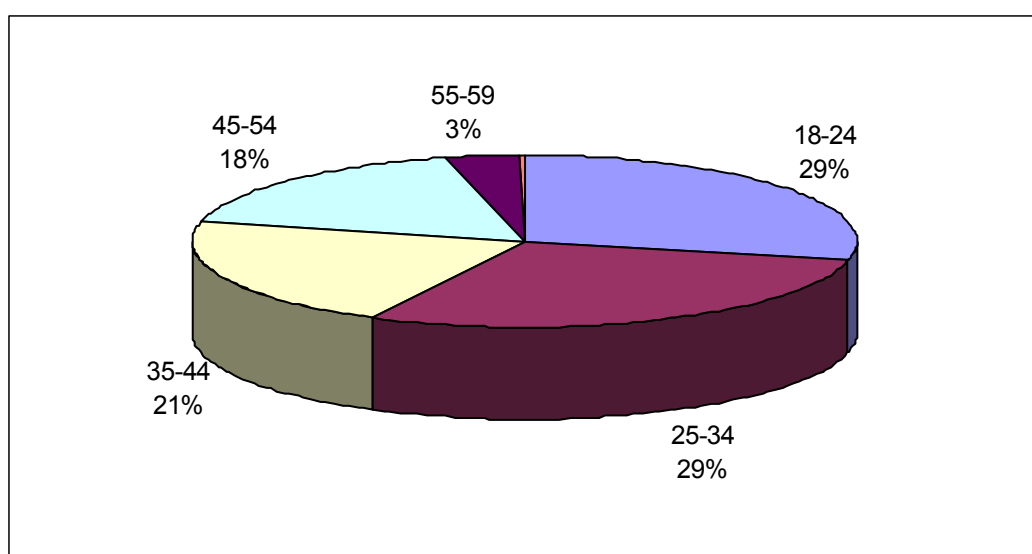

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego

Najwięcej zarejestrowanych osób nie ukończyło 25 roku życia – 883 zarejestrowanych. Druga co do wielkości kategoria wiekowa to osoby w wieku 25 - 34 lata – 843 zarejestrowanych, trzecia – osoby w wieku 35 – 44 lata – 608 zarejestrowanych. Następnie w kolejności są osoby w wieku

- od 45 do 54 lat – 535 zarejestrowanych,
- od 55 do 59 lat – 107 zarejestrowanych,
- 60 lat i więcej – 13 zarejestrowanych.

Wykres nr 3 Osoby bezrobotne według wieku

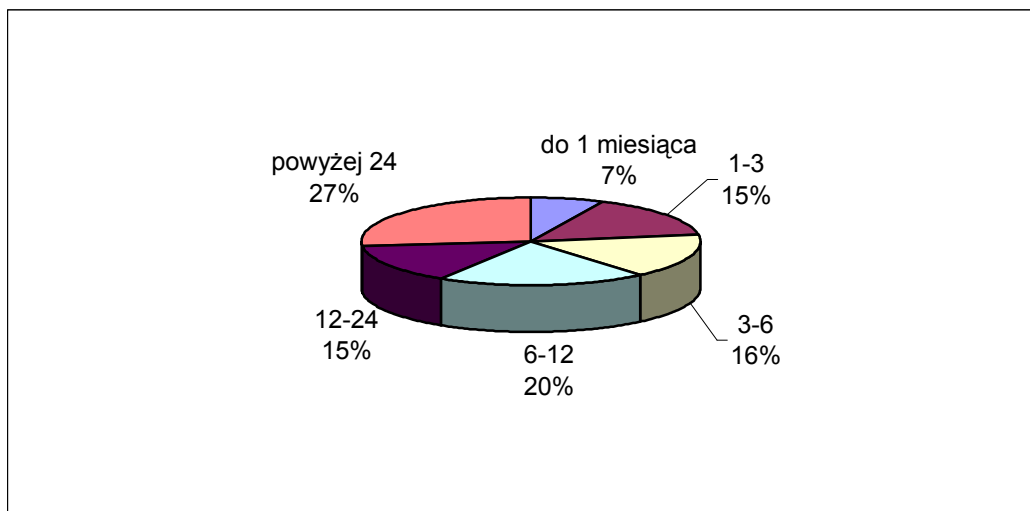

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego

Za niezwykle negatywne zjawisko należy utrzymywanie się dużej liczby osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy – 780 zarejestrowanych. W dalszej kolejności znajdują się osoby zarejestrowane:

- od 6 do 12 miesięcy – 642,
- od 3 do 6 miesięcy – 470,
- od 12 do 24 miesięcy – 462,
- od 1 do 3 miesięcy – 372,
- do 1 miesiąca – 263.

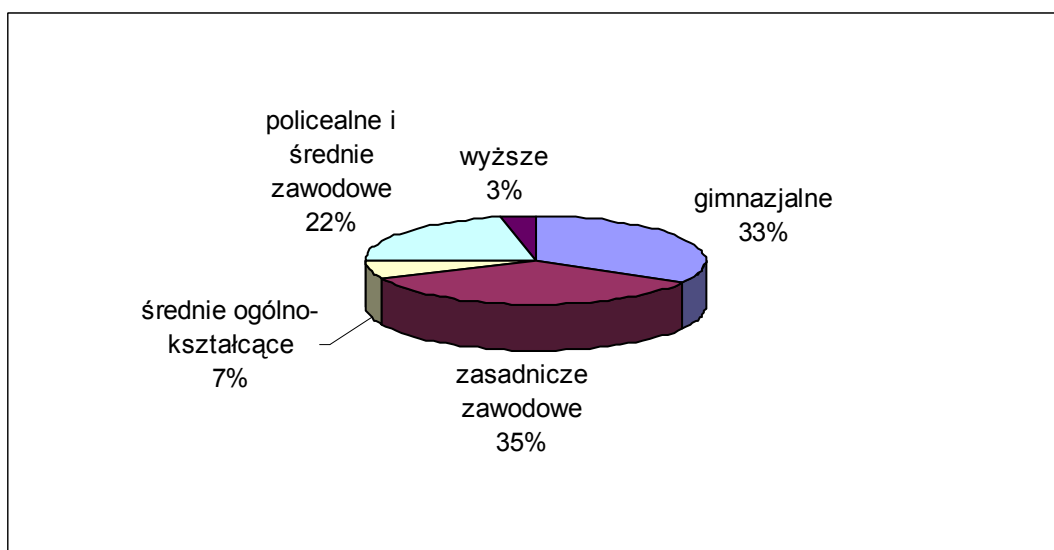
Wykres nr 4 Długość pozostawania bez pracy

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego

W Wodzisławiu Śląskim największą grupę bezrobotnych stanowią osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne lub niższe – 975 zarejestrowanych oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 973 zarejestrowanych. Trzecią co do wielkości grupą są osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Najmniej zarejestrowanych legitymuje się wykształceniem średnim ogólnokształcącym - 226 osób i wyższym – 117 osób.

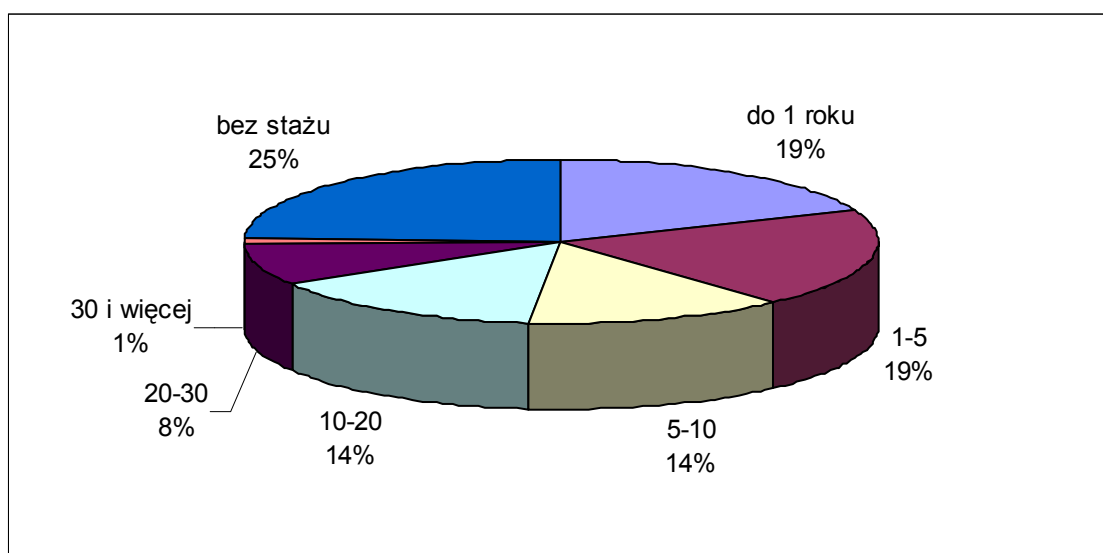
Wykres nr 5 Osoby bezrobotne w podziale na poziom wykształcenia

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego

Najczęściej bezrobocie dotyka osoby, które nie mają stażu pracy – 781 wszystkich zarejestrowanych. Niestety posiadanie stażu nie jest wystarczającą ochroną przed utratą zatrudnienia. Przedstawia to wykres nr 6.

Wykres nr 6 Osoby bezrobotne w podziale na długość stażu pracy

Źródło: Dane Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego

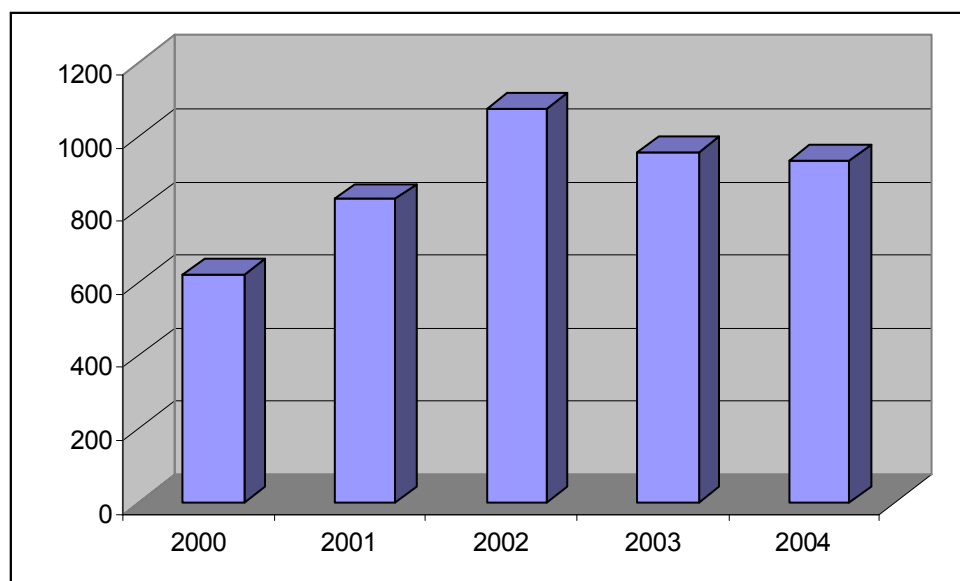
Bezrobocie nie jest problemem jednostek – dotyka wszystkich członków rodziny osoby bezrobotnej. Oprócz pogorszenia się sytuacji ekonomicznej rodziny należy zwrócić szczególną uwagę na implikacje w sferze psychicznej – obniżenie poczucia własnej wartości, zniechęcenie, brak motywacji do podejmowania jakichkolwiek działań na rzecz poprawy sytuacji. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia. W zmianie trybu życia ujawnia się tradycyjny podział obowiązków na damskie i męskie.

Nie bez znaczenia jest także obniżenie poczucia bezpieczeństwa, które często negatywnie wpływa na stan zdrowia. Wzrasta zachorowalność na niektóre choroby zakaźne, choroby społeczne-nerwice, choroby serca, choroby psychiczne. Bezrobotni objęci pomocą społeczną zauważają u siebie niepokojące pogorszenie stanu zdrowia. Oprócz dolegliwości somatycznych część bezrobotnych zauważa u siebie pogorszenie samopoczucia. Prawie wszyscy bezrobotni odczuwają niepokój, lęk, przygnębienie, rozdrażnienie, mają kłopoty ze snem, czują, że coś im zagraża. Duża część bezrobotnych uważa, że nie ma wpływu na ważne decyzje rodzinne i że ludzie są w stosunku do nich niesprawiedliwi.

Z obserwacji wynika, że bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych, jak i dzieci. Bezrobocie wpływa niekorzystnie na układ stosunków wewnątrz rodzinnych, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny niż bezrobocie kobiet. Bezrobotny mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które powodują sięganie po alkohol, stosowanie przemocy, co wśród bezrobotnych staje się zjawiskiem masowym.

Wykres nr 7 pokazuje dynamikę wsparcia udzielonego przez MOPS w Wodzisławiu Śląskim rodzinom dotkniętym bezrobociem.

Wykres nr 7 Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu bezrobocia

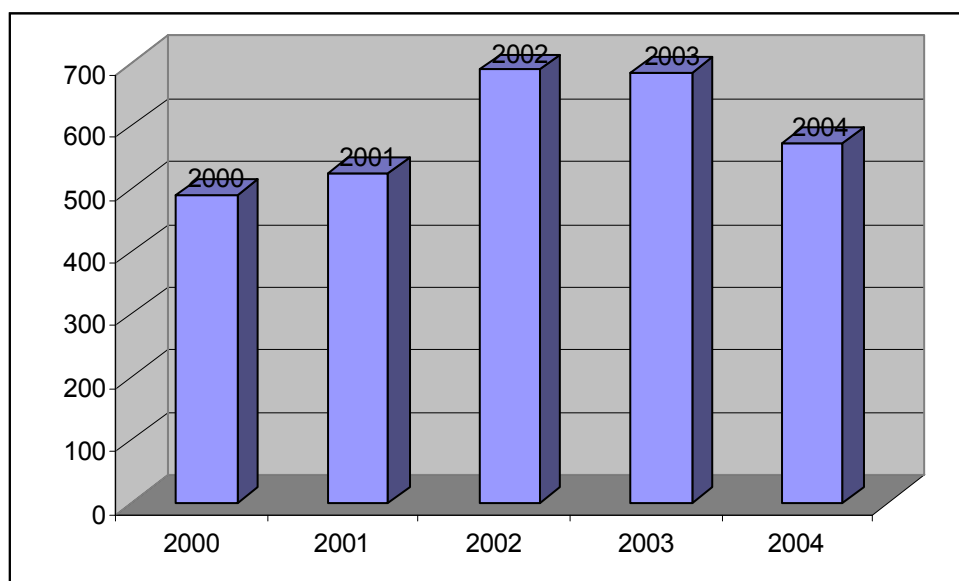
Źródło: dane własne MOPS

2.2.3 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Znaczącą część klientów MOPS stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi – w 2004r. 572 rodziny. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problem w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Wyrażają się one m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, w problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym, które ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

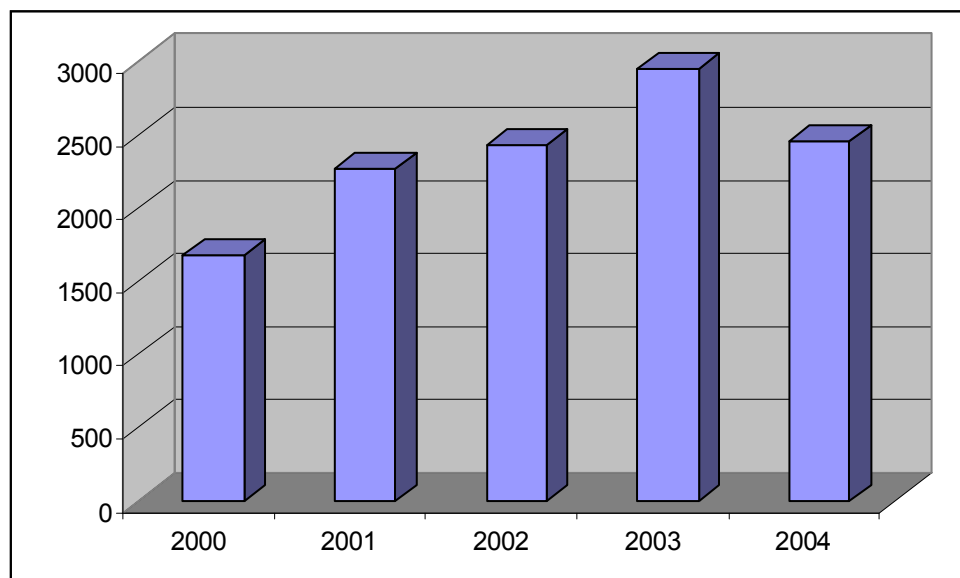
Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczenia dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych, a dla dorosłych ofiar rodzinnej przemocy są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach pomocowych.

Wykres nr 8 Wsparcie przyznane rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Źródło: dane własne MOPS

Wykres nr 9 Wsparcie udzielone osobom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

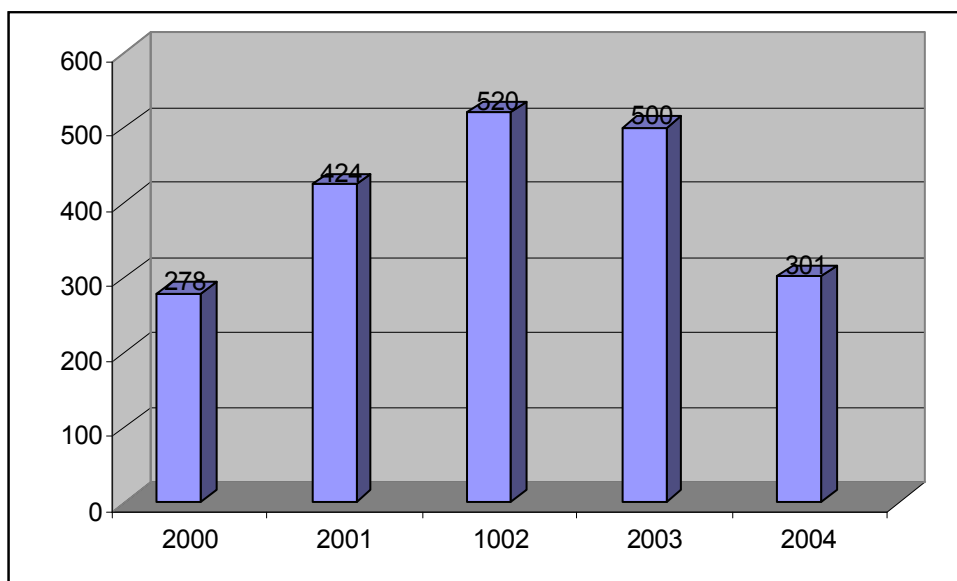
Źródło: dane własne MOPS

2.2.4 Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność. Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła 5456,7 tysięcy, co stanowiło 14,3 % ogółu ludności. Oznacza to, że co siódmy mieszkaniec Polski był osobą niepełnosprawną. Prognoza GUS przewiduje, że w 2010 roku liczba ta wzrośnie do 6 mln. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby z lekkim i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. W grupie osób niepełnosprawnych nieznacznie przeważają kobiety.

W Wodzisławiu Śląskim z powodu niepełnosprawności w 2004r. wsparcie przyznano 301 rodzinom i 812 osobom. Liczba ta jest większa od pomocy przyznanej w 2000r. – 278 rodzin i 739 osób. W przypadku długotrwałej choroby sytuacja wygląda podobnie – zanotowano wzrost liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia.

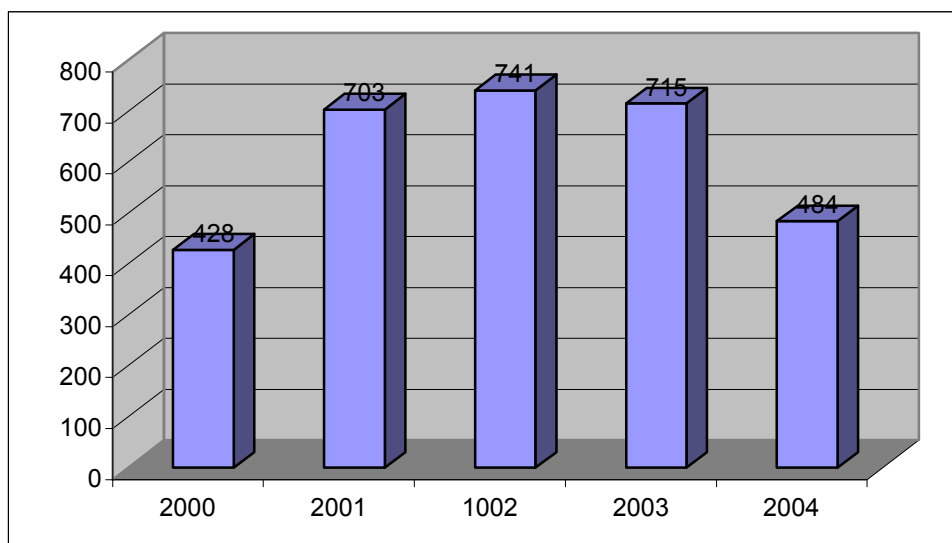
Wykres nr 10 Liczba rodzin, którym przyznano wsparcie z powodu niepełnosprawności

Źródło: dane własne MOPS

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół d/s Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, komisję przy ZUS, KRUS, jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwale lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Wykres nr 11 Liczba rodzin, które otrzymały wsparcie z powodu długotrwałej choroby

Źródło: dane własne MOPS

Przyspieszony wzrost liczby osób niepełnosprawnych wyznacza coraz większą rangę temu zjawisku wśród innych problemów społecznych. Dynamika niepełnosprawności związana jest nie tylko z tradycyjnymi jej przyczynami, lecz także z nowymi zjawiskami, które wynikają ze zmian społeczno-gospodarczych zachodzących od 1989 roku.

Niepełnosprawność w swojej istocie jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne. Zjawisko niepełnosprawności może być określane i mierzone w różny sposób:

- w oparciu o zmienne kliniczne (pochodzenie, lokalizacja i zakres uszkodzeń),
- na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się),
- na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych adekwatnych do wieku danej osoby.

Powszechnie za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych stosownie do wieku.

Niepełnosprawność cechują więc dwa kryteria:

- prawne - związane z posiadaniem przez osobę odpowiedniego, aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność, wydanego przez organ do tego upoważniony;
- biologiczne - oparte na samoocenie danej osoby na temat zdolności do wykonywania podstawowych czynności życiowych.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno-zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością; z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów-utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Na tę sytuację mogą nałożyć się jeszcze dodatkowe uwarunkowania, które czynią życie tych rodzin szczególnie trudnym. Uwarunkowania te to:

- wcześniejsza trudna sytuacja bytowa, na przykład brak podstawowego standardu wyposażenia gospodarstwa domowego,
- wysoki poziom wydatków, gdy więcej niż jedna osoba wymaga działań leczniczo-rehabilitacyjnych,

- niezaradność życiowa członków rodziny, nieumiejętność gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi.

Dotknięcie jednego z członków rodziny niepełnosprawnością stanowi dla rodziny sytuację kryzysową. Wymaga to odpowiedniego systemu interwencji kryzysowej stwarzającej dla osoby niepełnosprawnej i jej rodziny możliwość skorzystania z efektywnego systemu wsparcia, stanowiącego warunek prewencji podstawowej. Z drugiej strony należy zmierzać do wypracowania warunków sprzyjających aktywizacji zarówno samej osoby niepełnosprawnej jak i jej rodziny.

Niepełnosprawność powoduje wiele problemów finansowych i emocjonalnych. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb.

Duży problem dla osób niepełnosprawnych stanowią bariery architektoniczne zarówno w miejscu zamieszkania jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Zarówno dzieci jak i dorośli niepełnosprawni zamieszkali na terenie Wodzisławia Śląskiego, mogą korzystać z pomocy organizacji pozarządowych, placówek służby zdrowia i oświaty działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Na terenie Wodzisławia Śląskiego działa Wodzisławski Ośrodek Rehabilitacji i Terapii Dzieci i Młodzieży. Do jego głównych zadań należą: wczesna interwencja obejmująca dzieci od 0 do 3 roku życia, poradnictwo i zabiegi w systemie ambulatoryjnym obejmujące dzieci od 3 do 16 roku życia, organizacja pobytu dziennego - realizacja indywidualnych programów rehabilitacyjno-terapeutycznych obejmujących dzieci od 3 do 16 roku życia, oraz organizowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej dla młodzieży niepełnosprawnej powyżej 16 roku życia.

2.2.5 Alkoholizm

W ramach diagnozy problemów uzależnień przeprowadzono następujące badania ankietowe:

- Ankieta na reprezentatywnej próbie 47 dorosłych mieszkańców miasta
- Badanie ankietowe 149 uczniów szkół wodzisławskich (po około 50 ankiet w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych)
- Badanie ankietowe wśród 68 strażników miejskich i funkcjonariuszy Policji w Wodzisławiu Śląskim.

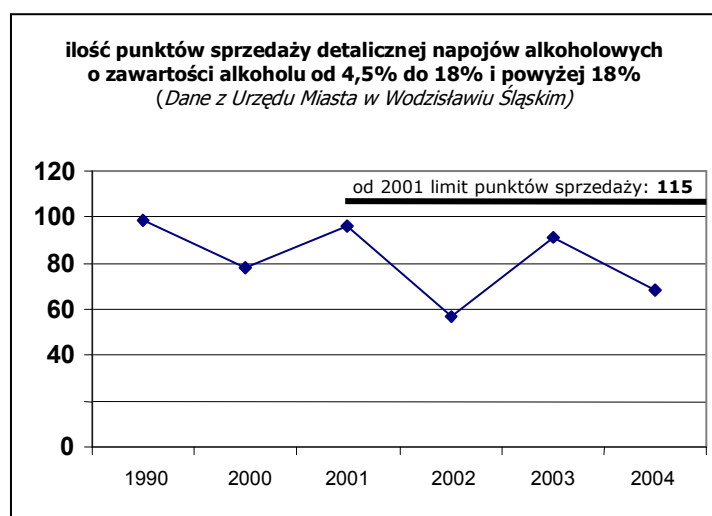
Diagnozę problemów uzależnień w szerszym zakresie przedstawiono w załączniku do Strategii

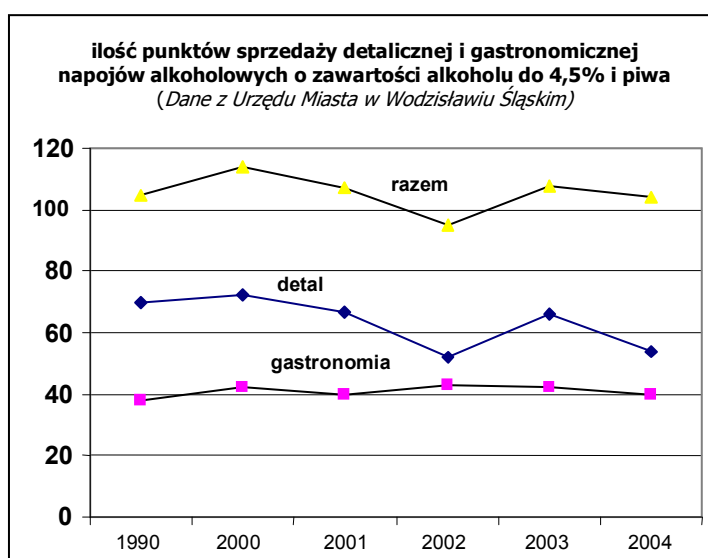
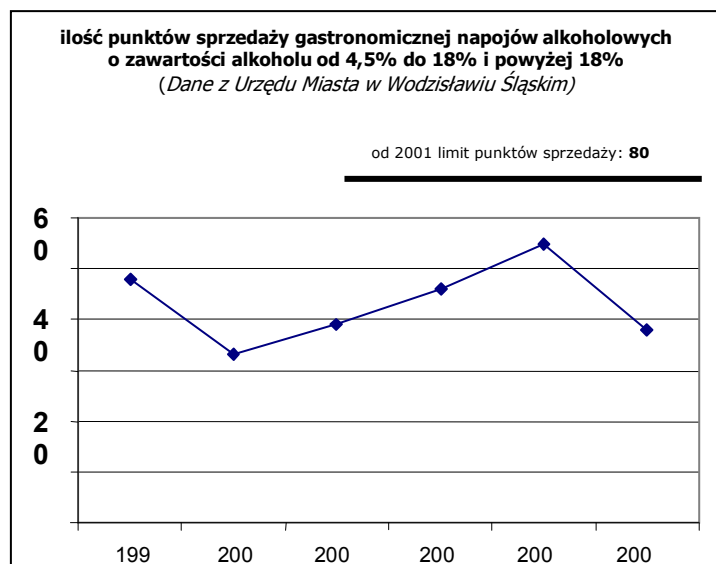
a. DOSTĘPNOŚĆ NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta został ustalony Uchwałą Rady Miejskiej Wodzisławia Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2001. Jest to:

- 115 punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży - DETAL
- 80 punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – GASTRONOMIA

ROK	DETAL			GASTRONOMIA		
	Napoje alkoholowe od 4,5% do 18% i powyżej 18%	Napoje alkoholowe do 4,5% i piwo	Razem	Napoje alkoholowe od 4,5% do 18% i powyżej 18%	Napoje alkoholowe do 4,5% i piwo	Razem
1999	99	70	169	48	38	86
2000	78	72	150	33	42	75
2001	96	67	163	39	40	79
2002	57	52	109	46	43	89
2003	91	66	157	55	42	97
2004	68	54	122	38	40	78

Mieszkańcy Wodzisławia Śląskiego pytani w ankiecie: Czy oczekują działań ze strony władz samorządowych Gminy służących ograniczeniu punktów sprzedaży alkoholu? – podzielili się niemal po połowie na zwolenników i przeciwników takich działań.

b. UZALEŻNIENIA A POMOC SPOŁECZNA

c. DOSTĘPNOŚĆ TERAPII UZALEŻNIEŃ

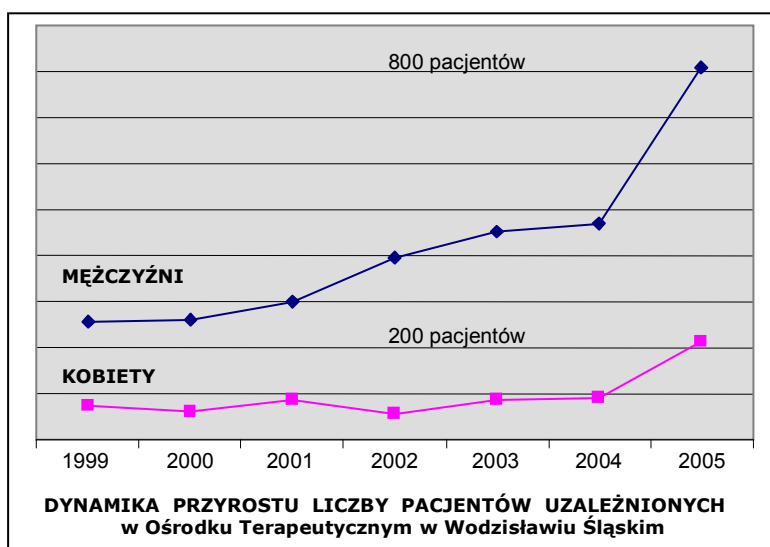
Działający w Wodzisławiu Śląskim Ośrodek Terapii Uzależnień oferuje następujące usługi terapeutyczne:

- Terapia indywidualna osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Terapia grupowa osób uzależnionych i współuzależnionych – program podstawowy.
- Terapia grupowa osób uzależnionych i współuzależnionych – program pogłębiony.
- Warsztaty nawrotów.
- Warsztaty zachowań konstruktywnych.
- Terapia grupowa – młodzieżowa grupa ryzyka.

Ilości pacjentów objętych terapią w Ośrodku: (dane uzyskane w Ośrodku)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^(*)
Uzależnieni - ogółem	307	311	360	475	542	564	807
Uzależnieni - kobiety	90	73	106	69	104	110	214
Uzależnieni - mężczyźni	217	238	254	306	438	454	593
Współuzależnieni - ogółem	129	110	195	224	280	241	307
Współuzależnieni - kobiety	97	86	169	198	220	184	264
Współuzależnieni - mężczyźni	11	8	9	12	18	23	79
Współuzależnieni - dzieci	21	16	17	14	42	34	54
Sredni wiek pacjentów	47 l.	46 l.	42 l.	45 l.	43 l.	46 l.	45 l.

(*) dane aktualne w dniu 24.10.2005 r.

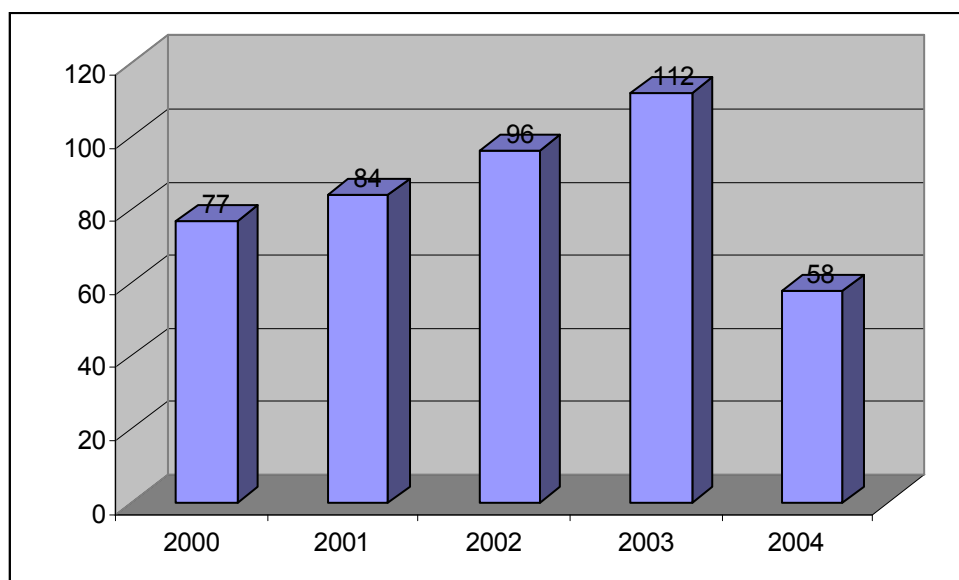

2.2.6 Potrzeba ochrony macierzyństwa

Wśród mieszkańców Wodzisławia Śląskiego znajdują się kobiety korzystające z zasiłków z tytułu ciąży i wychowywania dziecka, będące w trudnej sytuacji materialnej.

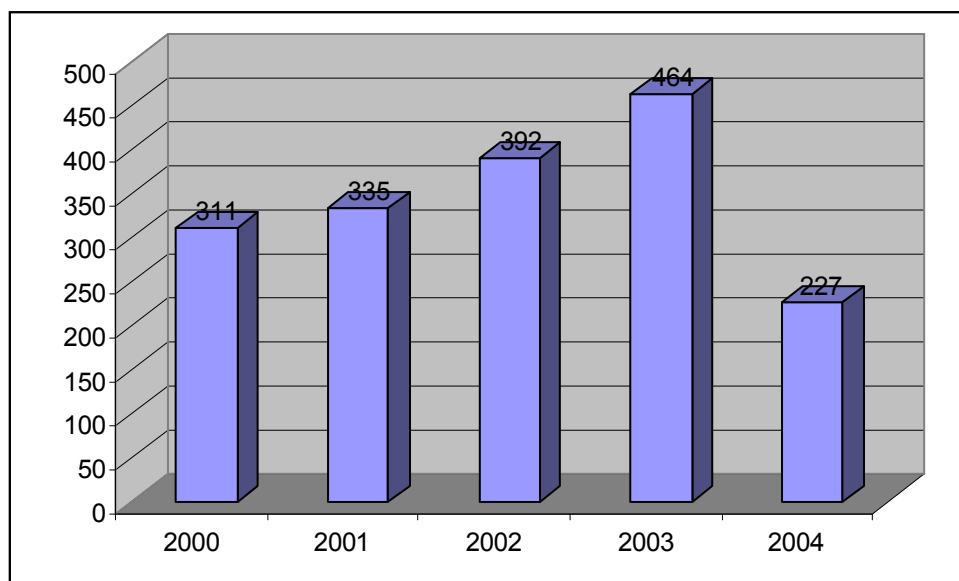
W 2004r. w porównaniu do 2003r. liczba osób, które uzyskały taki rodzaj wsparcia spadła prawie ponad 50% - z 464 osób do 227. Jest to spowodowane wejściem w życie ustawy o świadczeniach rodzinnych, na mocy której finansowanie tej formy wsparcia odbywa się poprzez przyznanie dotacji celowej z budżetu państwa. Znaczna część kobiet w chwili obecnej otrzymuje zasiłki za pośrednictwem Referatu Świadczeń Rodzinnych, który nie mieści się w strukturze MOPS .

Wykres nr 12 Liczba rodzin, które uzyskały wsparcie z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Źródło: dane własne MOPS

Wykres nr 13 Liczba osób korzystających ze wsparcia MOPS w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa

Źródło: dane własne MOPS

2.2.7 Bezdomność

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

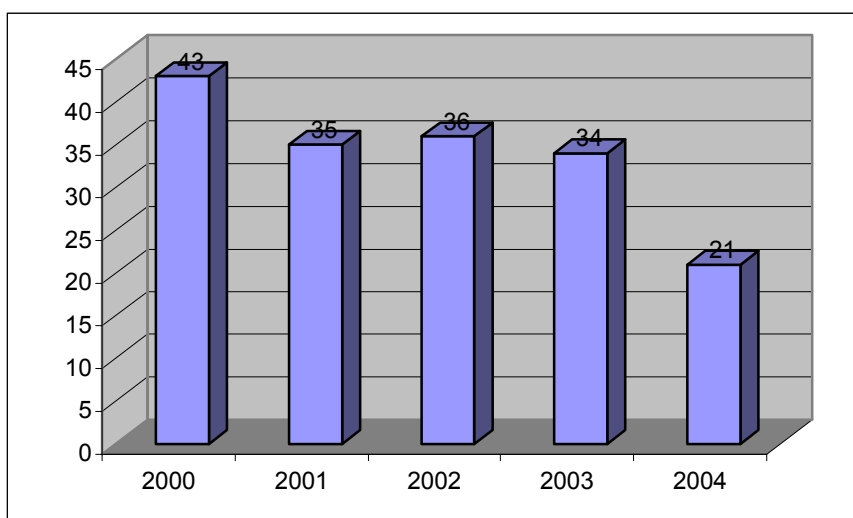
Pomoc państwa dla osób bezdomnych została określona ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach także zasiłek i inne formy pomocy. Pomocy praktycznej tym osobom udzielają, obok ośrodków pomocy społecznej, coraz liczniejsze organizacje pozarządowe, prowadzące schroniska i inne placówki noclegowe. Bezdomnymi opiekuje się też kościoły i zgromadzenia zakonne. Dnia 17 sierpnia 2001 roku został opublikowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Program „Bezdomność”. Zgodnie z założeniami programu, dążąc do poprawy sytuacji socjalno-bytowej osób bezdomnych, jak również ewentualnego usamodzielnienia części z nich, niezbędne jest planowanie konkretnych działań oraz pilne podejmowanie ich realizacji umożliwiające ze stosownym wyprzedzeniem przygotowanie warunków do udzielania pomocy osobom bezdomnym z chwilą wystąpienia niekorzystnych warunków atmosferycznych, jak również

stałą pomoc w ciągu całego roku. Zasady Programu preferują indywidualne rozwiązania sytuacji życiowej każdej osoby bezdomnej włączając w to możliwość opłacania za te osoby składki na ubezpieczenie zdrowotne, przy uwzględnieniu wewnętrznego zróżnicowania osób bezdomnych, ze względu na powody pozostawiania bezdomnym. Choć liczebność bezdomnych obywateli nie jest duża na terenie Wodzisławia Śląskiego, to jednak zjawisko bezdomności jest istotnym problemem wymagającym podjęcia odpowiednio wcześniej odpowiednich działań.

Bezdomność, z uwagi na skalę zjawiska, jego złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki, jest kwestią społeczną o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającą swoje specyficzne, regionalne i lokalne uwarunkowania. Bezdomność jest konsekwencją wielu negatywnych zjawisk, do których należy zaliczyć: osłabienie lub zerwanie więzi rodzinnych w tym więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełnienia przez rodzinę jej podstawowych funkcji), eksmisje (prawny nakaz opuszczenia lokalu, spowodowany w ponad 90% przypadków zadłużeniem lokatorów z tytułu opłat czynszowych), opuszczenie zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do wcześniej zamieszkiwanego lokalu, brak stałych dochodów, występowanie przemocy w rodzinie, konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej, uzależnienia, likwidacja hoteli pracowniczych, opuszczenie Domu Dziecka lub szpitala psychiatrycznego.

Należy pamiętać o tym, że osoba bezdomna nie potrafi funkcjonować samodzielnie w społeczeństwie. Oczywiście nie znaczy to, że powrót do samodzielności nie jest możliwy, wymaga jednak przygotowania i poprowadzenia przez odpowiednie osoby z profesjonalną wiedzą nabytą poprzez doświadczenia.

Wykres nr 14 Liczba osób bezdomnych przebywających na terenie Wodzisławia Śląskiego

Źródło: dane własne MOPS

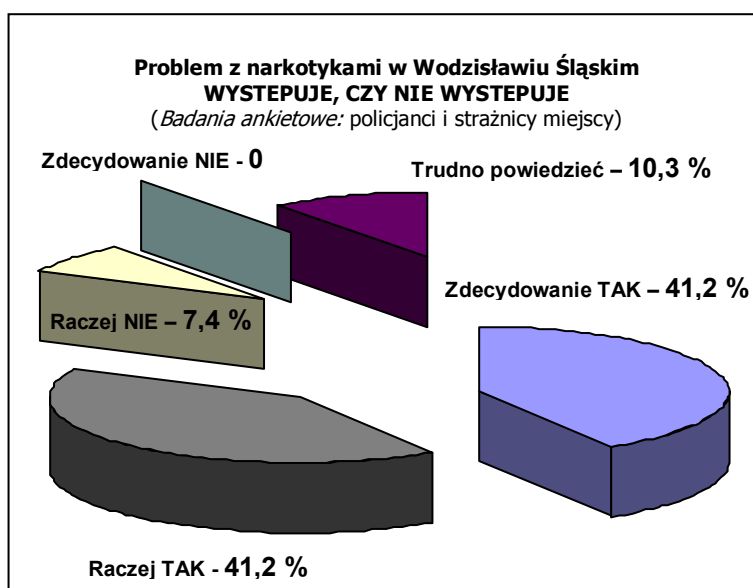
W latach 2000-2004 z powodu bezdomności zostało objętych pomocą odpowiednio: w 2000 - 43 osób, w 2001 – 35, w 2002 – 36, 2003 – 34 a w 2004- 21 osób osób. Ciągłe malejącą liczbę osób bezdomnych na terenie miasta można tłumaczyć wzrostem wymagań wobec osób otrzymujących wsparcie w schronisku dla osób bezdomnych.

2.2.8 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Grupę klientów pomocy społecznej stanowią też osoby opuszczające zakłady karne. Pomoc przyznana tym osobom kształtowała się następująco: w 2000 roku -11 osób, w 2001 - 28, w 2002 - 43, 2003- 15 a w 2004 roku 13 osób.

2.2.9 Narkomania

Przeprowadzone badania ankietowe sugerują występowanie problemów z narkomanią o dużym nasileniu. Poniżej przedstawiono wybrane wyniki tych badań.

Według przeprowadzonych badań ankietowych **51 %** mieszkańców Wodzisławia Śl. **widziało** w swoim mieście **narkomanów**. Jednocześnie **63,6 %** respondentów uważa, że **leczenie narkomanów jest skuteczne i warto je podejmować**.

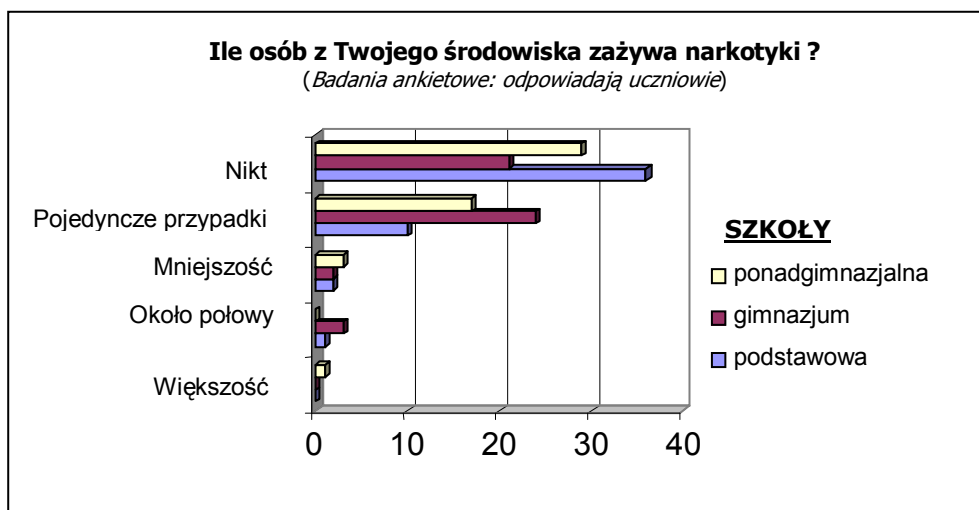
Wśród ankietowanych mieszkańców Wodzisławia Śl. – 64 % uważa, że w mieście występuje **problem narkomanii**.

Aż 72 % uważa, że alkohol i narkotyki stwarzają dzisiaj problemy w jednakowym stopniu.

Uczniowie nie przyznają się jednak do zażywania narkotyków.

2.2.10 Sieroctwo

Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Smutnym i znamionym jest fakt, iż obecnie sieroty coraz częściej pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne błędy wychowawcze, nie poczuwanie się do odpowiedzialności za dzieci, brak związków uczuciowych między członkami rodziny, a szczególnie brak miłości do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

W przypadku Wodzisławia Śląskiego jest to jedna z najrzadszych przyczyn przyznawania wsparcia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat skorzystały z niej trzy rodziny i łącznie cztery osoby.

2.2.11 Przemoc

Przemoc definiuje się jako każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagrażają życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości. (Definicja Rady Europy z 1986r.). Występują różne formy przemocy: fizyczna, psychiczna, seksualna i ekonomiczna. Są one zazwyczaj analizowane oddzielnie, ale należy pamiętać, że wszystkie są ze sobą mocno powiązane i wywierają wpływ na rodzinę jako całość. Stwierdzono wyraźne związki pomiędzy występowaniem przemocy wobec żony i fizycznej przemocy wobec dziecka, a także pomiędzy przemocą wobec żony i seksualnym wykorzystaniem dziecka.

Aby opracować strategie zapobiegania przemocy, trzeba uwzględnić fakt współwystępowania różnych form maltretowania oraz wskazać osoby, środowiska i

instytucje, które mogą udzielić skutecznej pomocy osobom jej potrzebującym. Powstrzymanie przemocy to także kreowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym, a także praca ze sprawcami przemocy. Celem ostatecznym winno być zwiększenie świadomości osoby krzywdzonej, co do jej faktycznej sytuacji życiowej, aby w ten sposób mogła z pełną odpowiedzialnością podjąć ważne dla niej decyzje.

Skuteczność podejmowanych działań zależy nie tylko od zaangażowania ofiary, ale także w dużym stopniu od współpracy różnych służb. Z chwilą, gdy sprawa zostanie przekazana policji czy prokuraturze, sytuacja rodziny może się radykalnie zmienić, choćby dlatego, że sprawcy czują się kontrolowani przez dzielnicowych i dzięki temu powstrzymują się od pewnych typów zachowań.

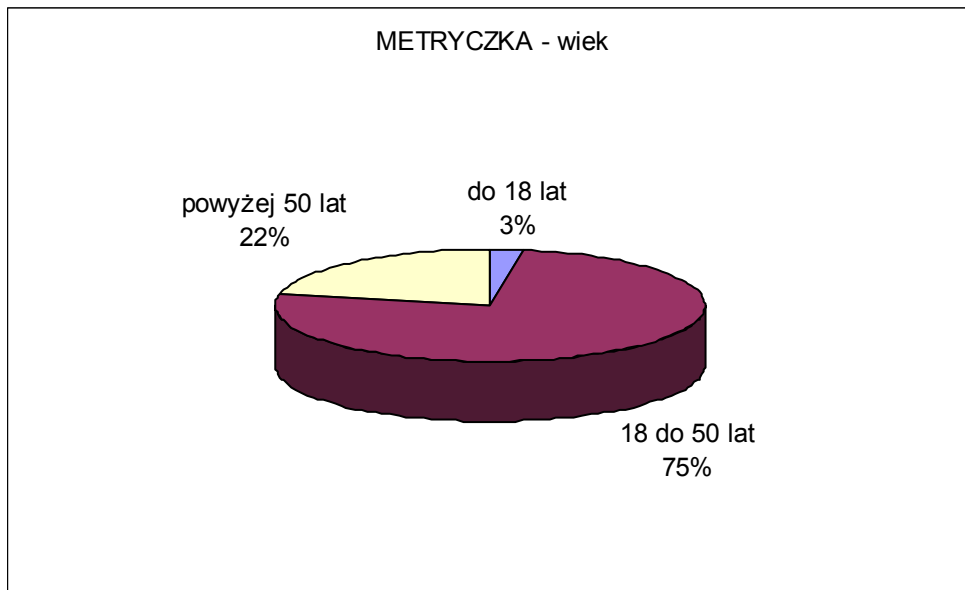
Nie ulega wątpliwości, że przemoc wywołuje wiele negatywnych skutków zarówno u osób, które bezpośrednio jej doświadczają, jak i u świadków przemocy, nie jest również obojętna dla osób stosujących przemoc. Jej występowanie zniekształca obraz całego społeczeństwa, powoduje dezintegrację rodziny, zaburzenia funkcjonowania jednostek, a koszty związane z interwencjami policyjnymi, pobytem sprawców przemocy w Policyjnych Izbach Zatrzymań, koszty leczenia ofiar przemocy ponosi społeczeństwo.

Najbardziej widocznymi skutkami przemocy są obrażenia cielesne. Znacznie bardziej jednak niszczące od urazów fizycznych są skutki psychiczne doświadczania przemocy. Człowiek żyjący w stanie permanentnego zagrożenia pozbawiony jest niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania. Krzywdzone dzieci czują się opuszczone, winne, mniej wartościowe, bezsilne, nieakceptowane, odrzucone. Następuje zaburzenie postrzegania i rozumienia świata. Psychologiczna presja i ciągłe napięcie może być przyczyną wielu chorób somatycznych. Konsekwencją takich doświadczeń może być nieprzystosowanie i nieumiejętność życia w społeczeństwie.

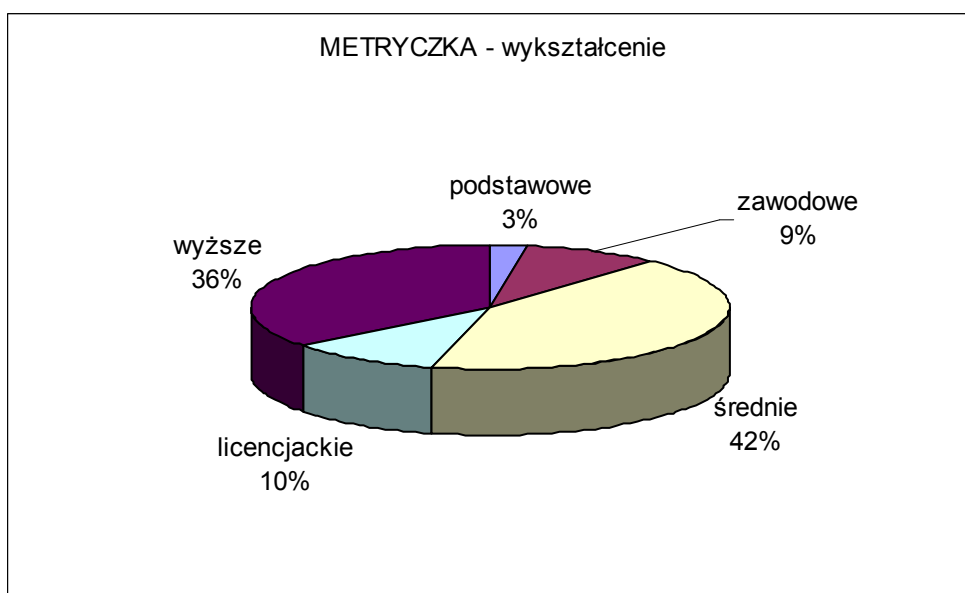
III. Analiza danych uzyskanych w badaniach ankietowych

W celu opracowania Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Wodzisławia Śląskiego zwrócono się do reprezentatywnej grupy mieszkańców miasta z prośbą o przedstawienie swoich opinii w formie odpowiedzi na ankietę. Otrzymano 78 wypełnionych ankiet. Ankieta składała się z 9-ciu punktów, z których sześć stanowiły pytania zamknięte a trzy dawały ankietowanym możliwość swobodnej wypowiedzi na zadany temat. Osoby, które odpowiedziały na ankietę tworzą reprezentatywną dla społeczności miasta grupę, w której znalazły się osoby o zróżnicowanym wieku, wykształceniu i statusie na rynku pracy, co graficznie przedstawiono na wykresach nr 1, 2 i 3.

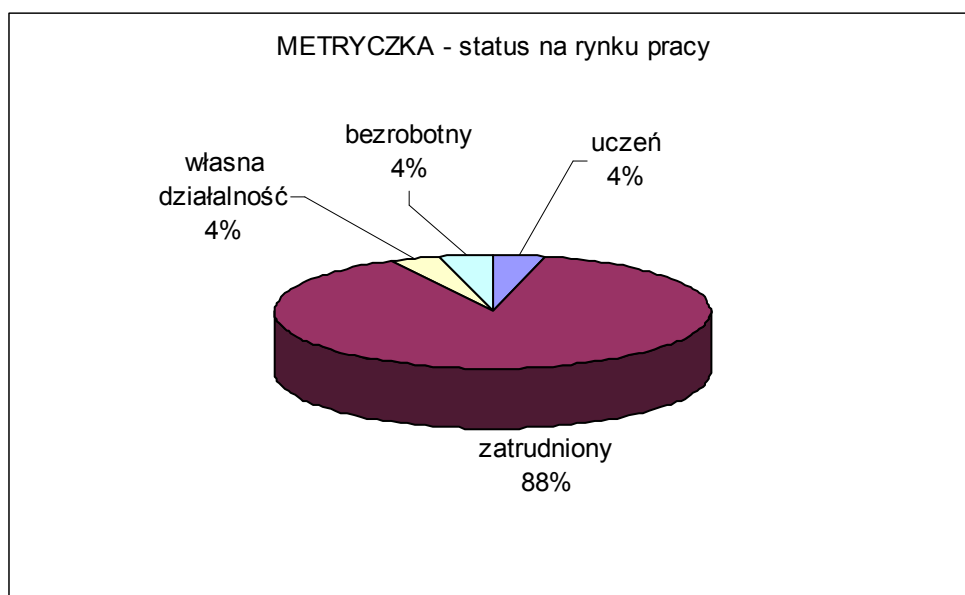
Wykres nr 1

Wykres nr 2

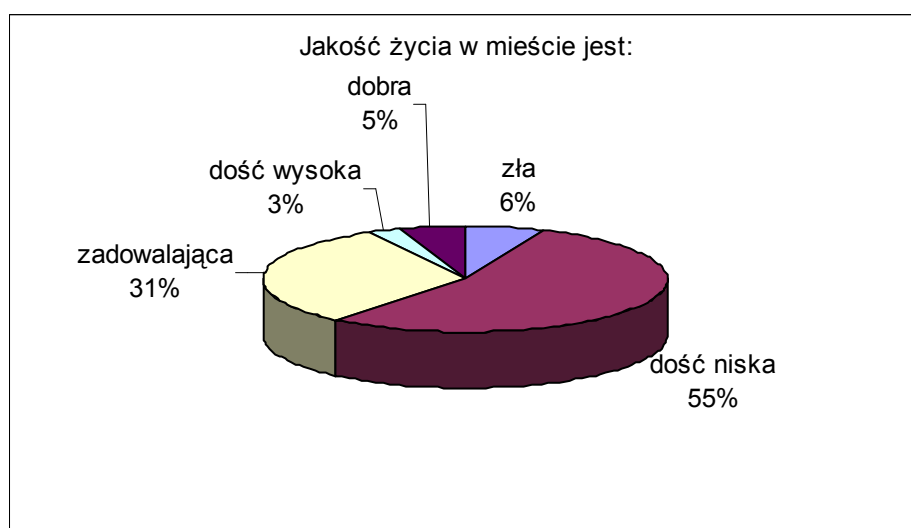

Wykres nr 3

Analizę wyników badania należy rozpocząć od przedstawienia odpowiedzi na zapytanie o jakość życia w mieście. Jak widać na wykresie nr 4 jest ona oceniana nisko - w sumie ponad 2/3 (lub ponad 60%) negatywnych odpowiedzi. Należy jednakże pamiętać, iż na odpowiedzi o jakość życia w mieście duży wpływ ma ogólna jakość życia ankietowanych niekoniecznie w powiązaniu z faktem zamieszkiwania konkretnego miasta. Nierzadko opinia obywateli borykających się z problemami niedostatku materialnego i innymi osobistymi odbija się silnie w przypadku zapytania o jakość życia w mieście. Niemniej niski poziom zadowolenia mieszkańców jest bardzo niepokojącym sygnałem.

Wykres nr 4

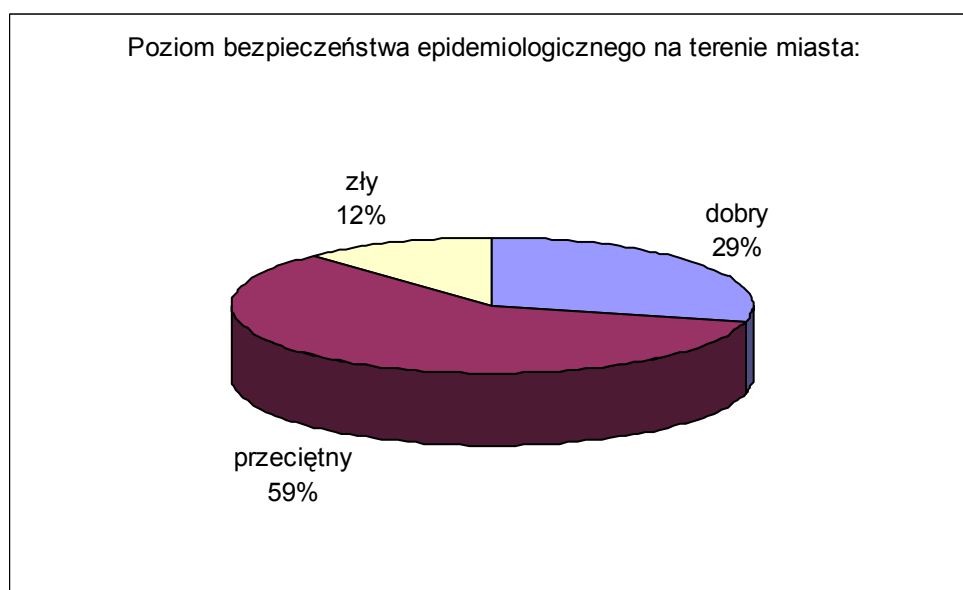

Jednym z głównych składników zadowolenia mieszkańców jest ich poczucie bezpieczeństwa w mieście. Co ciekawe, mimo niskiego ogólnego poziomu zadowolenia, co wykazano w poprzednim punkcie, poziom bezpieczeństwa został w większości oszacowany jako przeciętny a jako zły jedynie na poziomie kilkunastu procent. Ponadto odpowiedzi rozkładały się bardzo podobnie w przypadku zapytania o bezpieczeństwo cywilne (wykres nr 5), epidemiologiczne (wykres nr 6) oraz ekologiczne (wykres nr 7). Rozkład wszystkich odpowiedzi dotyczących bezpieczeństwa wygląda dzięki temu również bardzo podobnie (wykres nr 8). Na podstawie tych informacji wnioskować można, iż Wodzisław Śl. jest postrzegany jako miasto bezpieczne a niezadowolenia mieszkańców należy doszukiwać się w innych dziedzinach życia.

Wykres nr 5

Wykres nr 6

Wykres nr 7

Wykres nr 8

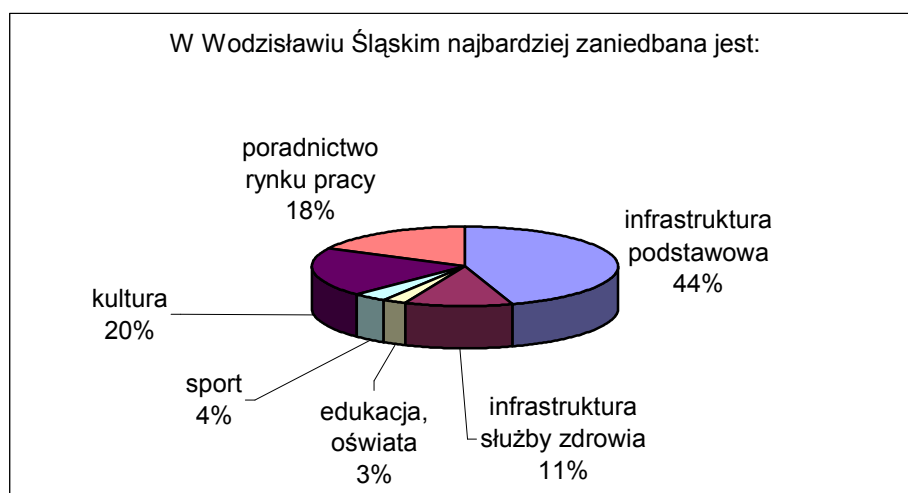

W związku z powyższym następnym punktem, który należy przeanalizować jest odpowiedź na pytanie o najbardziej zaniedbane dziedziny życia w mieście. Jak widać z wykresu nr 9, najgorzej oceniane są: podstawowa infrastruktura miasta (z naciskiem na jakość dróg), stanowiące 44% odpowiedzi oraz kultura - 20%. Poradnictwo rynku pracy zostało negatywnie ocenione przez 18% badanych. Jest to bardzo niepokojące uwzględniając, iż wśród ankietowanych było zaledwie 4% bezrobotnych. Świadczyć to może o tym, iż niska

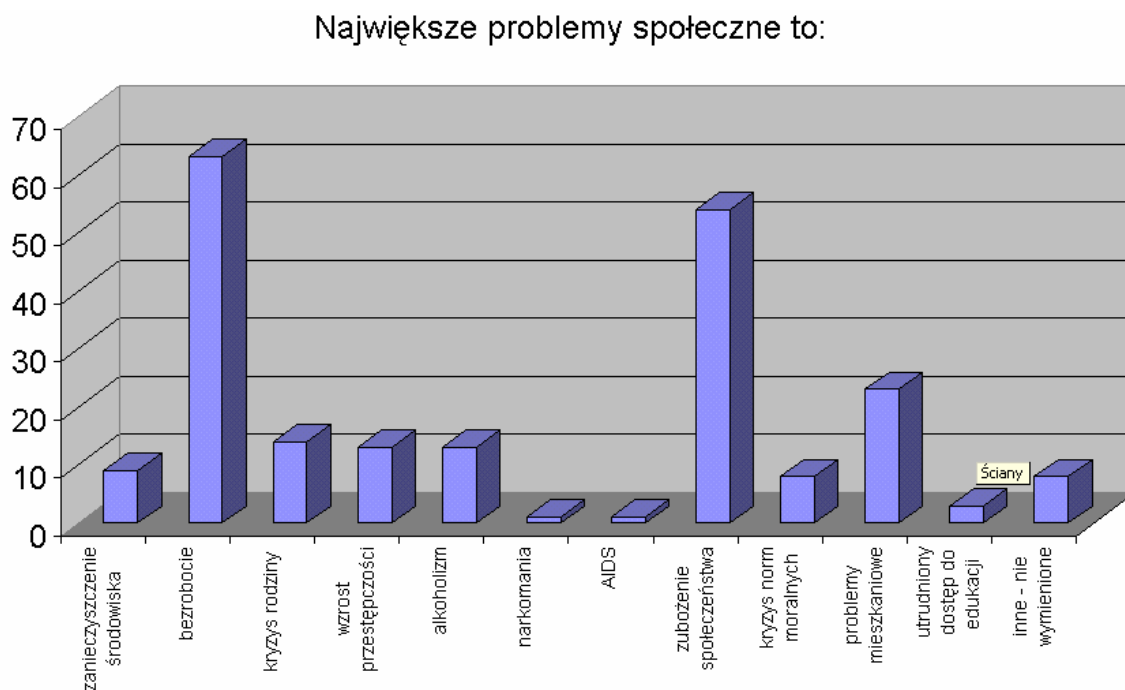
jakość usług tego typu stanowi problem nie tylko dla samych bezrobotnych, ale również dla ewentualnych pracodawców oraz pozostałej grupy obywateli.

Niska ocena poziomu kultury w mieście wiązać się może z poziomem wykształcenia badanej grupy, której przeważającą większość stanowiły osoby z wykształceniem średnim i wyższym. Należy w tym miejscu zauważyć, iż poziom edukacji i oświaty w mieście został oceniony bardzo wysoko - zaledwie 3% odpowiedzi. Wysoką ocenę otrzymała również infrastruktura służby zdrowia - 11% negatywnych odpowiedzi, co przy uwzględnieniu obecnie panujących nastrojów społecznych i niedoskonałym systemie opieki zdrowotnej w kraju jest wynikiem bardzo zadowalającym. Z przedstawionej charakterystyki wyłania się pogląd, iż jakość infrastruktury drogowej (przytłaczająca większość negatywnych opinii) może być kluczowym aspektem poprawy jakości życia w mieście.

Wykres nr 9

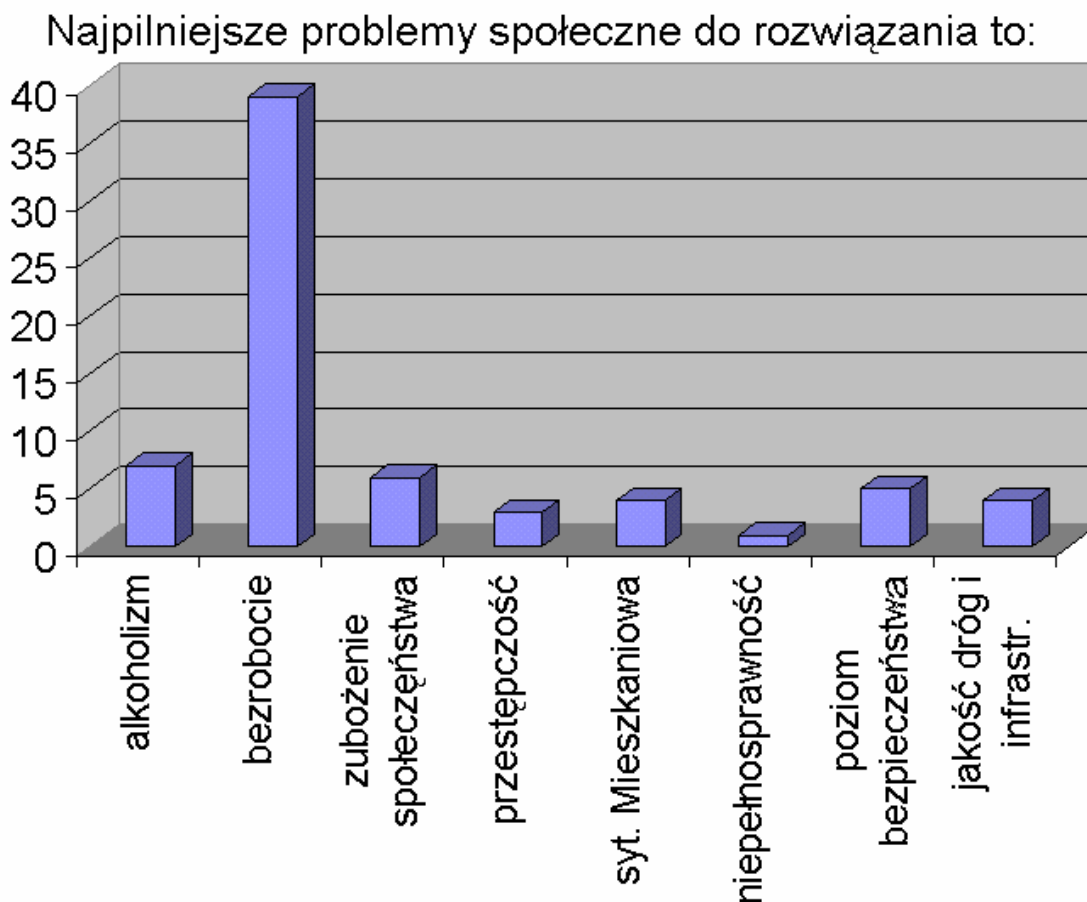

Jeżeli chodzi o największe problemy społeczne wskazywane przez ankietowanych w przeważającej większości wskazano **bezrobocie i zubożenie społeczeństwa** – wykres nr 10.

Te dwa problemy społeczne były aż pięciokrotnie częściej wskazywane w porównaniu z innymi odpowiedziami, które rozłożyły się w przybliżeniu równo. Dość często wskazywano na problemy mieszkaniowe, co nierozdzielnie łączy się z wyżej wymienionymi. Stosunkowo mało ankietowanych zwróciło uwagę na wzrost przestępczości w mieście, co logicznie potwierdza wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa pokazany wcześniej. Jako marginalne uznano zagrożenie narkotykami i AIDS. Dość niską liczbę wskazań odnotowano również w odniesieniu do alkoholizmu, problemów rodzinnych czy w związku z kryzysem norm moralnych. Graficzna interpretacja odpowiedzi pokazana na wykresie 10 wystarczająco uzmysławia, iż wspomniane zubożenie i bezrobocie, nierozdzielnie ze sobą związane, stanowią największy problem społeczeństwa na terenie Wodzisławia Śląskiego. Potwierdzają to również odpowiedzi uzyskane na zapytanie o najpilniejsze problemy społeczne oraz co należałoby poprawić, aby ludziom żyło się lepiej? Mimo, iż odpowiedź na te pytania była opisowa (nie było możliwości wyboru) to jednak ankietowani wyjątkowo zgodnie wskazywali na tworzenie miejsc pracy i walkę z bezrobociem. Tym bardziej niepokojącą staje się opisywana już wcześniej niska ocena poradnictwa rynku pracy w mieście. Należy

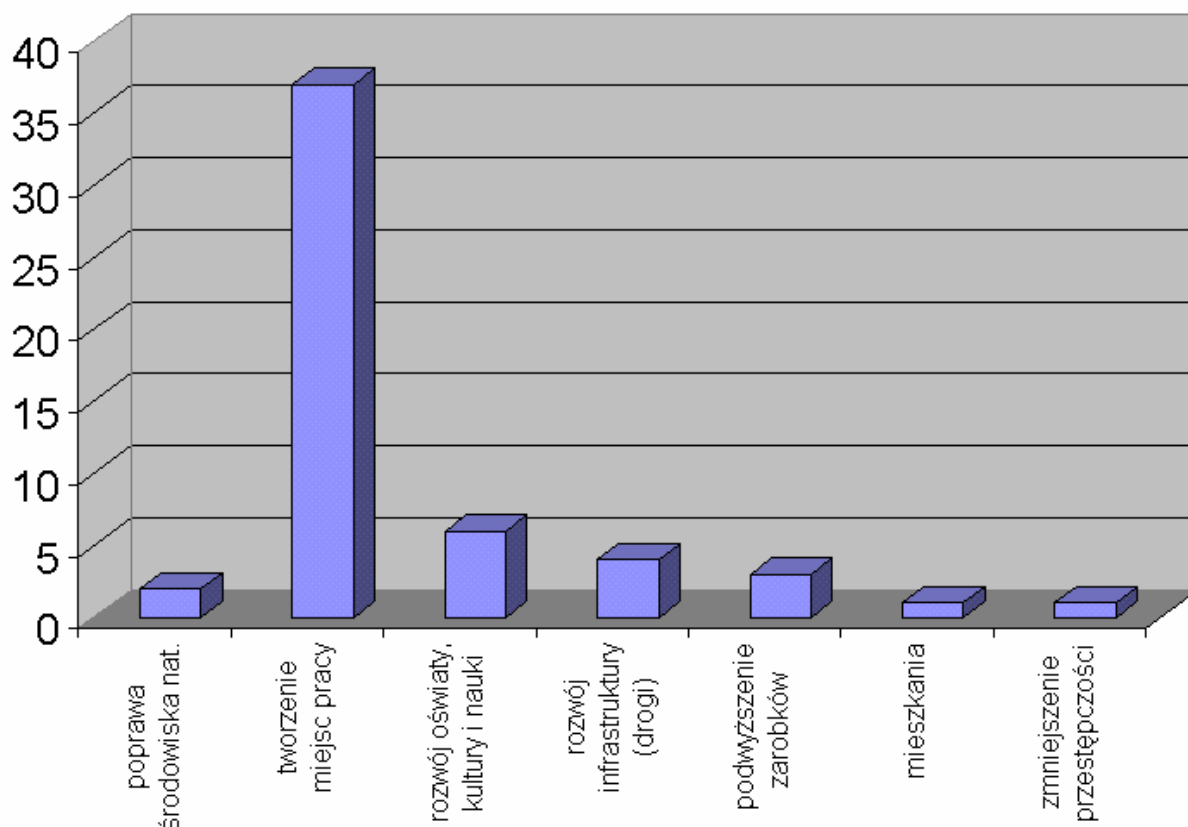
zauważyć, iż to, co ankietowani uznali za najbardziej zaniedbane w mieście czyli zła infrastruktura dróg, okazało się o wiele mniej istotne od problemu bezrobocia, co pokazuje wykres nr 11.

Co ciekawe, również poziom materialny i pragnienie jego podwyższenia w postaci wzrostu zarobków zostało wskazane jedynie przez zaledwie kilkoro badanych, co w porównaniu do ilości odpowiedzi dotyczących tworzenia nowych miejsc pracy stanowi jedynie 8% wskazań – wykres nr 12. Podobne wyniki uzyskały tak ważne sprawy jak zmniejszenie przestępczości czy dostępność mieszkań. Pokazuje to dobitnie, jak ważnym dla mieszkańców miasta problemem jest bezrobocie.

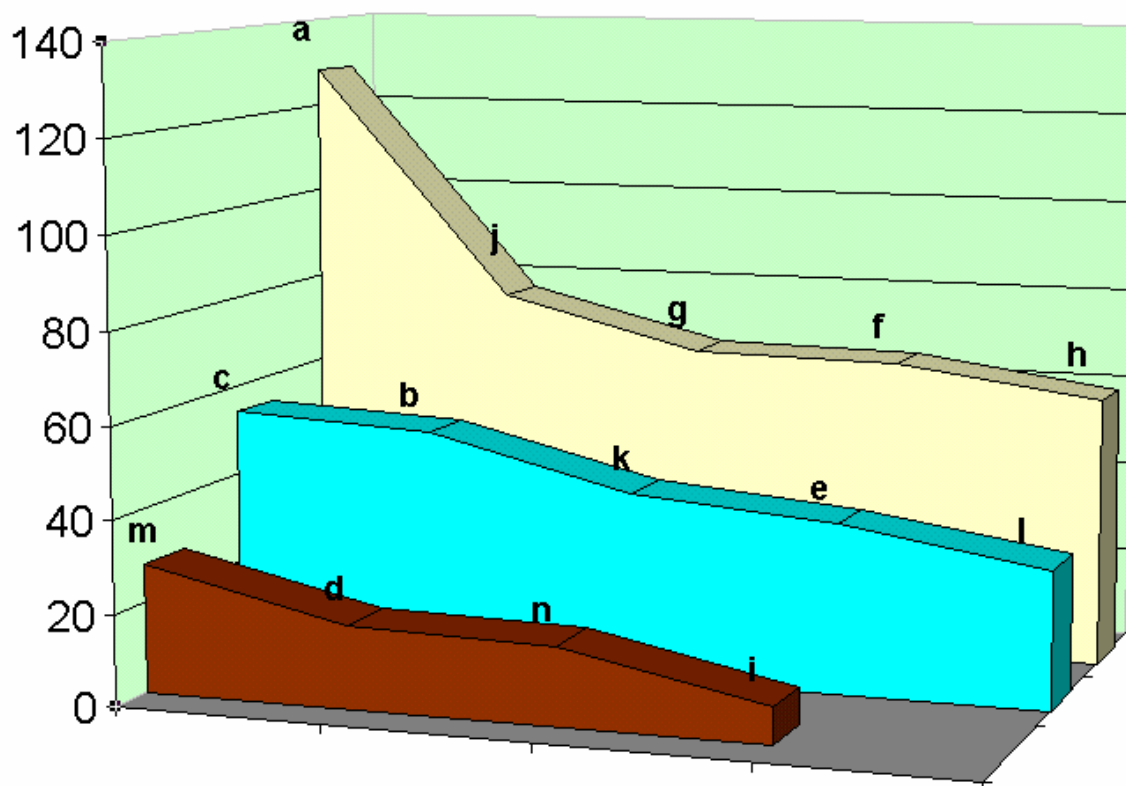
Wykres nr 12

Co należałoby poprawić, aby ludziom żyło się lepiej?

Z powyższą oceną również pozostaje w zgodzie opinia uzyskana na podstawie innego zapytania zamieszczonego w ankiecie dotyczącego najważniejszych kwestii, na których winna, zdaniem ankietowanych, skupiać się strategia rozwiązywania problemów społecznych w Wodzisławiu Śląskim. Ankietowani mieli możliwość wyboru pięciu spośród czternastu zaproponowanych odpowiedzi. Również w tym przypadku w przeważającej większości wskazywano na zagadnienia dotyczące ubóstwa i bezrobocia. Na pierwszym miejscu postawiono pomoc dzieciom z najuboższych rodzin, a na kolejnych czterech pomoc dzieciom z domów dziecka, pomoc bezdomnym, pomoc dla samotnych kobiet w ciąży i matek, które są w trudnej sytuacji życiowej oraz pomoc bezrobotnym w znalezieniu pracy. Statystyka pokazana na rysunku 13 obrazuje, jak duża jest przewaga wskazywania tych pięciu wymienionych zagadnień w porównaniu z pozostałymi.

Najważniejsze kwestie strategii

Legenda:

- a) Pomoc dzieciom z najuboższych rodzin
- b) Pomoc ludziom starym, samotnym
- c) Pomoc osobom niepełnosprawnym
- d) Pomoc ludziom dotkniętym skutkami powodzi lub innymi klęskami żywiołowymi
- e) Sprzęt i pieniądze dla szpitali na przeprowadzenie kosztownych operacji
- f) Pomoc dla samotnych kobiet w ciąży i matek, które są trudnej sytuacji życiowej
- g) Pomoc bezdomnym
- h) Pomoc bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy
- i) Pomoc chorym na AIDS
- j) Pomoc dzieciom z domów dziecka
- k) Pomoc dzieciom chorym lub upośledzonym
- l) Pomoc osobom nie radzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych
- m) Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu, narkotyków, itp.
- n) Pomoc byłym więźniom w powrocie do społeczeństwa

Jest to kolejny przykład na zgodność opinii ankietowanych co do najważniejszych problemów społecznych, z którymi borykają się mieszkańcy Wodzisławia Śląskiego. Opinia ta jest tym bardziej wartościowa gdy uwzględni się przedstawiony już wcześniej profil społeczny ankietowanych ukazujący, iż badającym udało się dotrzeć do szerokiej grupy społecznej o zróżnicowanym poziomie wykształcenia, wieku i statusie na rynku pracy.

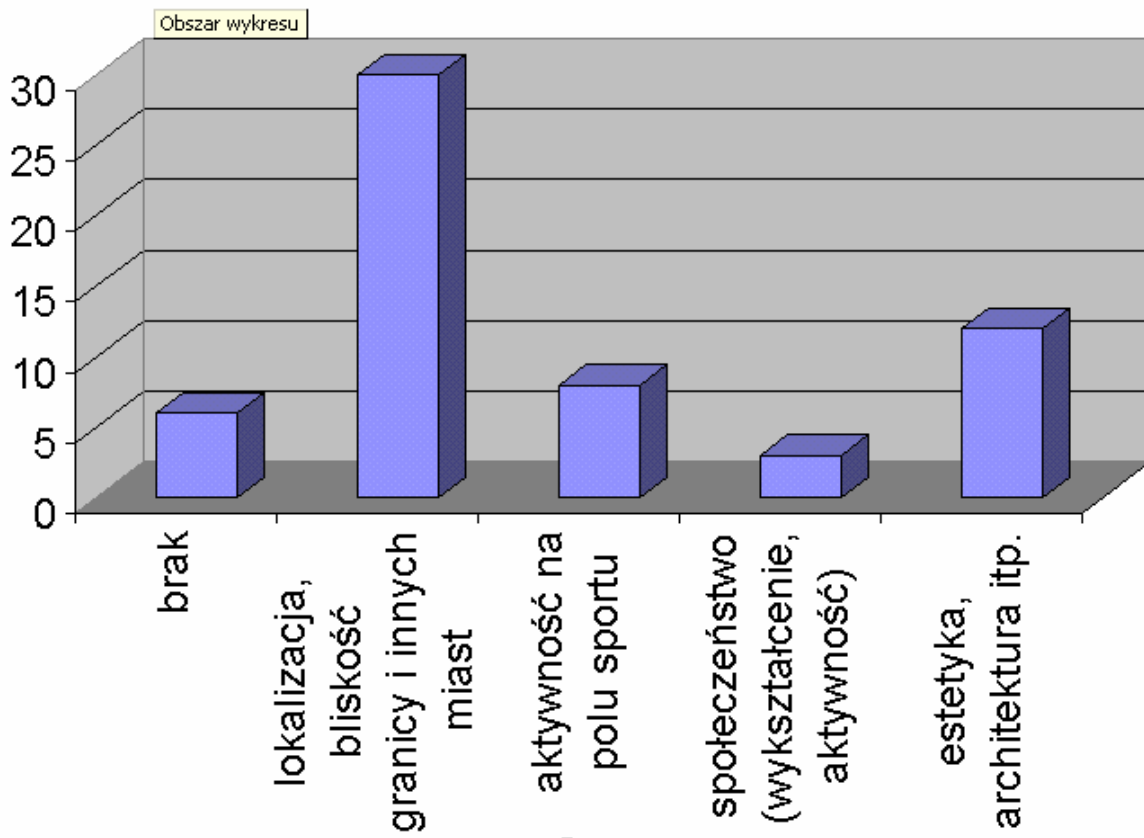
Szansę na poprawę stanu rzeczy ankietowani w najogólniejszym ujęciu widzą w rozwoju przemysłu na terenie miasta, na co wskazuje wynik odpowiedzi na zapytanie o szansę na rozwój miasta – wykres nr 14. Przemysł uzyskał dwa razy więcej odpowiedzi niż usługi przy marginalnym udziale turystyki.

Wykres nr 14

W powiązaniu z tym pozostaje ponadto wskazanie na lokalizację Wodzisławia Śląskiego jako najważniejszy atut miasta. Bliskość innych dużych miast oraz granicy jest postrzegana jako szansa na rozwój przemysłu i handlu w czym ankietowani widzą oczywisty środek zaradczy na bezrobocie i ubóstwo – wykres nr 15.

Najważniejsze atuty miasta to:

IV. Analiza **S – Strengths**
W-Weaknesses
O - Opportunities
T - Threats

4.1 Mocne strony Wodzisławia Śląskiego

- zainteresowanie władz samorządowych miasta rozwiązywaniem problemów społecznych,
- doświadczona kadra instytucji pomocy społecznej, zmotywowana do pracy,
- istniejący w mieście duży potencjał ludzki i organizacyjny,
- duży udział młodzieży w strukturze ludności,
- wysoka aktywność młodzieży ściśle powiązana z chęcią kontynuowania nauki,
- podtrzymywanie tradycji śląskiego etosu pracy,
- wysoki poziom wykształcenia mieszkańców,
- liczna wysoko wykwalifikowana kadra techniczna,
- wysokiej jakości szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne,
- zaplecze sportowe,
- szybka interwencja w sytuacjach kryzysowych,
- poradnictwo dla osób uzależnionych,
- profilaktyka działań prospołecznych, programy profilaktyczne realizowane w szkołach, dobra baza szkół do wykorzystania po południu na cele profilaktyczne, troska o dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych alkoholizmem, przemocą w rodzinie, pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo, skoncentrowanie się na pomocy dzieciom w różnych formach,
- dobra informacja o instytucjach udzielających pomocy.

4.2 Słabe strony Wodzisławia Śląskiego

- wzrastający poziom bezrobocia,
- postępujące ubożenie społeczeństwa oraz znaczne nasilenie się występowania patologii społecznych,
- zwiększające się zagrożenie wykluczeniem społecznym,
- migracja mieszkańców najlepiej wykształconych,
- niekorzystny bilans ilości szkół wyższych do liczby osób chcących kontynuować naukę,
- brak samodzielnych placówek gimnazjalnych,
- degradacja wartości etycznych,

- ograniczone środki finansowe na realizację nowych projektów oraz na rozwiązywanie problemów społecznych, brak środków na szkolenia,
- niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych,
- niski poziom wykorzystania istniejącego potencjału społecznego – działanie wolontariatu,
- brak dużych zakładów pracy stymulujących rozwój gospodarczy miasta,
- dominująca monokultura górnicza w strukturze zawodowej mieszkańców.

4.3 Szanse

- umiejętne korzystanie z doświadczeń innych instytucji pomocowych z terenu całego kraju, korzystanie ze sprawdzonych działań prowadzonych na terenie innych gmin, wymiana doświadczeń,
- dobrze rozwinięta sieć organizacji pozarządowych, pozyskiwanie przez nich środków finansowych na realizację projektów, zaangażowanie organizacji pozarządowych, współdziałanie z nimi samorządu,
- możliwości stworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych, prace interwencyjne dla bezrobotnych, zwiększenie zatrudnienia w miesiącach letnich, rozwój gospodarczy i poprawa warunków życia,
- możliwości rozwoju zasobów ludzkich na terenie miasta,
- zacieśnienie współpracy wszystkich instytucji działających w obszarze pomocy społecznej,
- efektywne wykorzystanie środków pochodzących z Funduszy Europejskich – zarówno w zakresie projektów inwestycyjnych, jak i wzmacniających zasoby ludzkie,
- położenie miasta.
- Rozwijające się szkolnictwo wyższe.

4.4 Zagrożenia

- przerzucanie zadań na samorząd, cięcia finansowe na prowadzenie działań profilaktycznych, powiększające się problemy związane z finansowaniem narastającej liczby potrzeb społecznych,
- brak systemowych rozwiązań problemów społecznych,

- osłabienie więzi i poczucia solidaryzmu rodzinnego i sąsiedzkiego,
- brak zaufania podopiecznych, nieprzyznawanie się do tego, że dana osoba ma problem i potrzebuje pomocy, niechęć do korzystania z pomocy (ludzie czują się poniżeni),
- wzrastające zagrożenie wykluczeniem społecznym,
- niechęć do współpracy osób, które potrzebują tej pomocy, brak motywacji do współpracy i zmiany ze strony odbiorców,
- nieodpowiedzialne korzystanie ze swobód obywatelskich tzw. „wolności” w sposób obciążający społeczeństwo skutkami własnej niefrasobliwości: porzucanie pracy, alkoholizm, zadłużenia czynszowe,
- niestabilne ustawodawstwo, nieadekwatne do rzeczywistości przepisy prawne, niespójna i niestabilna polityka państwa, decyzje rządu ograniczające działania społeczne,
- wzrost osób roszczeniowo nastawionych do MOPS, długotrwałych klientów, ich duże wymagania, którym nieraz nie można podołać z powodu braku finansów,
- zbyt wolny rozwój gospodarki,
- niepełne wykorzystywanie zasobów ludzkich.

V. Misja, cele strategiczne i kierunki działania

Misja

Wodzisław Śląski
to miasto równych szans
dla wszystkich swoich mieszkańców,
zapewniające spójny rozwój
społeczny i gospodarczy

Cel strategiczny 1:

**Przeciwdziałanie bezrobociu na terenie miasta oraz
redukowanie negatywnych skutków tego zjawiska**

**Kierunki
działania**

1.1.
Wspieranie osób
bezrobotnych w
poszukiwaniu pracy

1.2
Przeciwdziałanie
negatywnym skutkom
psychospołecznym
bezrobocia

1.3
Tworzenie
zintegrowanego
systemu pomocy
osobom bezrobotnym

Cel strategiczny	Kierunki działania	Zadania	Realizatorzy / partnerzy
1 Przeciwdziałanie bezrobociu na terenie miasta oraz redukowanie negatywnych skutków tego zjawiska	1.1 Wspieranie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy	1.1.a Wprowadzanie kontraktu określającego zasady współpracy.	MOPS
		1.1.b Prace interwencyjne dla najbardziej aktywnych.	MOPS, PUP, pracodawcy
		1.1.c Inicjowanie różnorodnych form szkoleniowych dla bezrobotnych.	PUP, instytucje rynku pracy
		1.1.d Pomoc w nawiązywaniu kontaktu z pracodawcami	MOPS, PUP, instytucje rynku pracy, inne organizacje działające na rzecz osób bezrobotnych
	1.2 Przeciwdziałanie negatywnym skutkom psychospołecznym	1.2.a Pomoc w tworzeniu i działaniu grup wsparcia,	MOPS, instytucje rynku pracy, inne organizacje działające na rzecz osób bezrobotnych

	bezrobocia		
		1.2.b Ochrona rodzin, szczególnie dzieci, których rodzice dotknięci są bezrobociem	MOPS, instytucje rynku pracy, inne organizacje działające na rzecz osób bezrobotnych
	1.3 Tworzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom bezrobotnym	1.3.a Zacieśnienie współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami pomocy społecznej,	MOPS, instytucje rynku pracy, organizacje pozarządowe
		1.3.b Dalsze prowadzenie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy	MOPS, PUP
		1.3.c Stworzenie modelu pracy interdyscyplinarnej	MOPS

Cel strategiczny 2:
Stworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie

**Kierunki
działania**

2.1
Prowadzenie ścisłej
współpracy ze
wszystkimi
instytucjami
działającymi na rzecz
dziecka i rodziny

2.2
Rozwój potencjału
istniejących placówek
pracujących na rzecz
rodziny

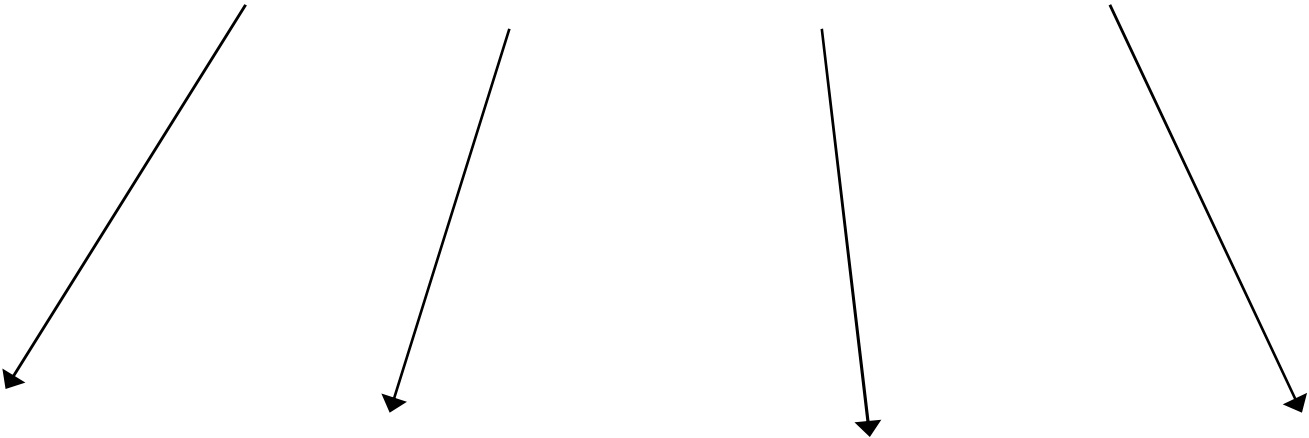
2.3
Wyrównywanie szans
edukacyjnych i
rozwojowych dzieci z
rodzin patologicznych.

Cel strategiczny	Kierunki działania	Zadania	Realizatorzy / partnerzy
2 Stworzenie systemu pomocy dziecku i rodzinie	2.1 Prowadzenie ścisłej współpracy ze wszystkimi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	2.1.a Zidentyfikowanie wszystkich partnerów którzy powinni być zaangażowani w tworzenie i działanie systemu pomocy dziecku i rodzinie	MOPS, organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, kuratorzy sądowi, PCPR, Zespół Świetlic Profilaktyczno- Wychowawczych, szkoły, pedagodzy szkolni, Komenda Powiatowa Policji
		2.1.b Aktualizowanie bazy danych instytucji	PCPR, MOPS, organizacje pozarządowe
		2.1.c Stworzenie bazy danych rodzin wymagających wsparcia	MOPS, PCPR, Urząd Miasta, organizacje pozarządowe Rada ds. Rodziny
	2.2 Rozwój potencjału istniejących placówek pracujących na rzecz rodziny	2.2.a Poprawa warunków świadczenia wsparcia na rzecz rodziny	MOPS, organizacje pozarządowe
		2.2.b	MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe

		Podnoszenie kwalifikacji kadry pracującej na rzecz i z rodziną	
	2.3 Wyrównywanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci z rodzin patologicznych	2.3.a Realizacja programu dożywiania dzieci	MOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, Kościół
		2.3.b Organizacja zajęć pozaszkolnych, wyrównawczych	Szkoły, organizacje pozarządowe, PPP
		2.3.c Udzielanie pomocy materialnej na zakup podręczników, odzieży, przyborów szkolnych	MOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, pomoc rządowa
		2.3.d Stworzenie sprawnie działającego centrum wolontariatu działającego na rzecz dzieci	MOPS, szkoły, organizacje pozarządowe

Cel strategiczny 3:
Wsparcie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Kierunki działania

3.1
Kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności

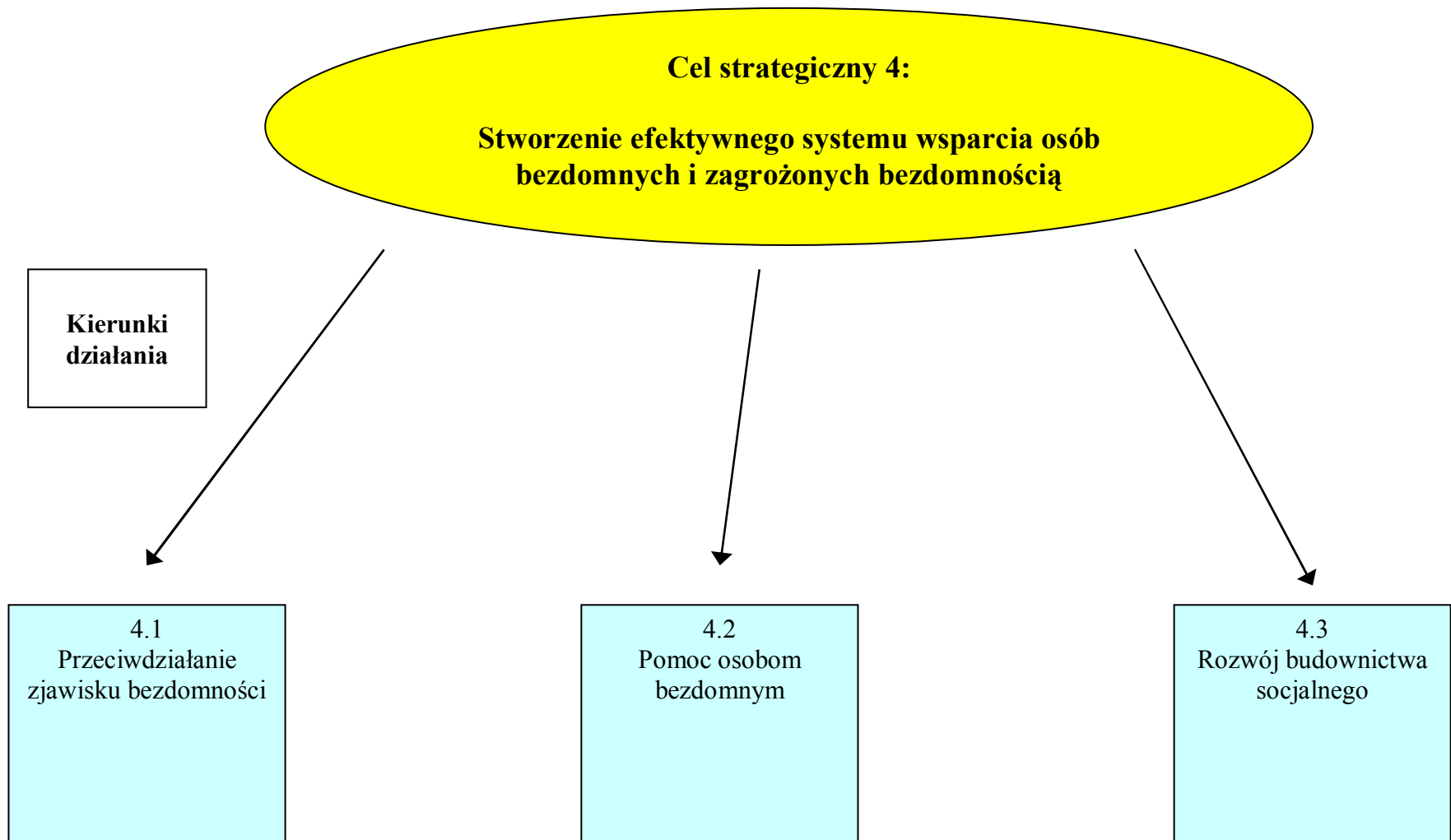
3.2
Działania na rzecz zwiększenia aktywności osób starszych i niepełnosprawnych

3.3
Polepszenie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych

3.4
Integracja działań wszystkich podmiotów działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

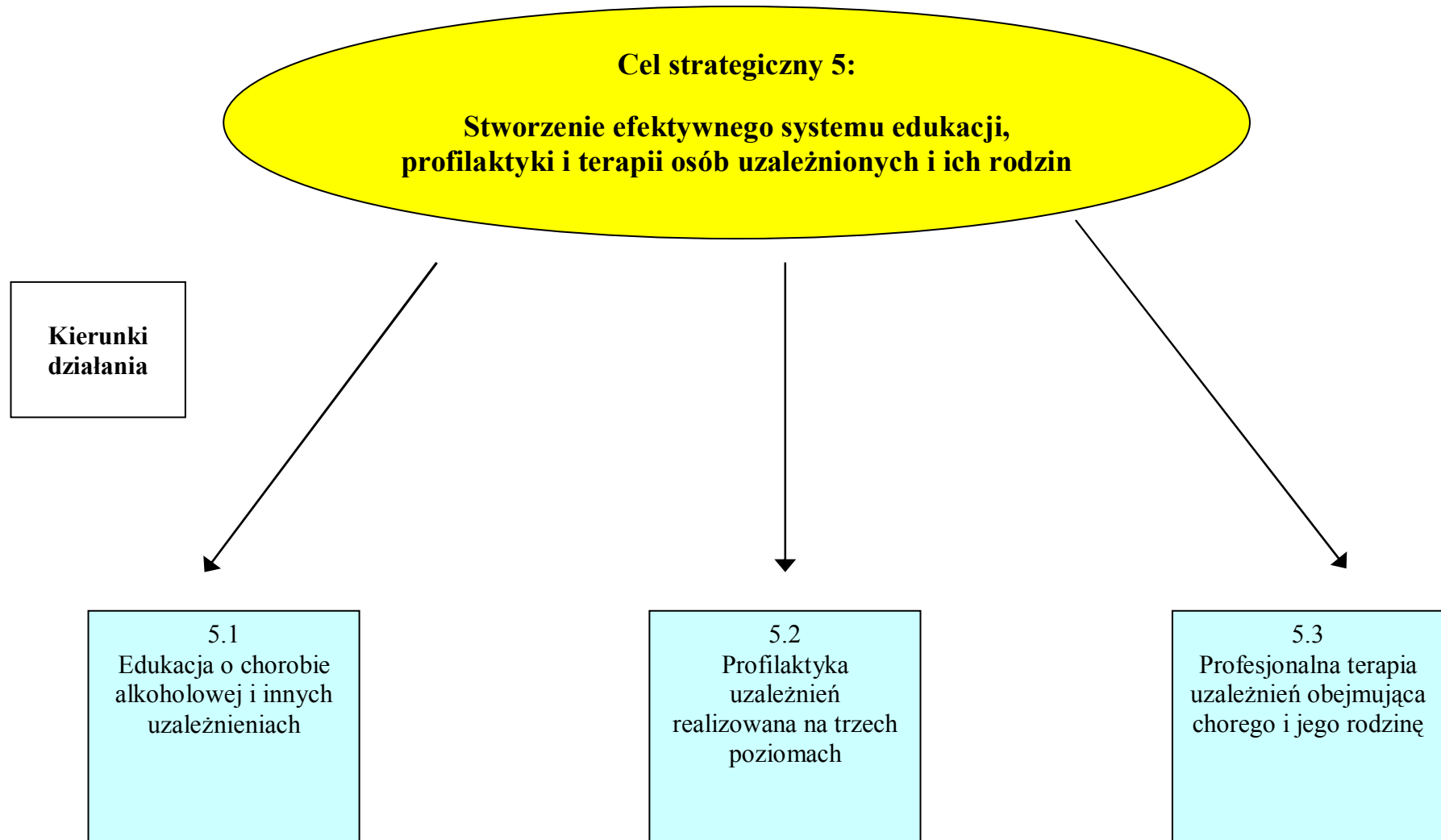
Cel strategiczny	Kierunki działania	Zadania	Realizatorzy / partnerzy
3 Wsparcie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	3.1 Kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności	3.1.a Realizacja programów na rzecz integracji społecznej osób niepełnosprawnych	MOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR
		3.1.b Organizowanie imprez integracyjnych	MOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR
		3.1.c Szkolenie pracowników i wolontariuszy w celu lepszego poznania potrzeb osób niepełnosprawnych	MOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR
	3.2 Działania na rzecz zwiększenia aktywności osób starszych i niepełnosprawnych	3.2.a Likwidowanie barier architektonicznych	Urząd Miasta, PCPR
		3.2.b Poszerzenie oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej	Instytucje kultury, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR

	3.3 Polepszenie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych	3.3.a Dostosowanie specjalistycznych usług do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych	MOPS, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe
		3.3.b Poszerzenie oferty świadczonych usług	MOPS, placówki służby zdrowia, instytucje kultury, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR
		3.3.c Uzupełnienie profesjonalnej oferty działalnością wolontariatu	MOPS, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe
		3.3.d Polepszenie dostępności do usług	MOPS, placówki służby zdrowia, instytucje kultury, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR
	3.4 Integracja działań wszystkich podmiotów działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	3.4.a Prowadzenie wspólnych działań, wzajemna informacja i wymiana doświadczeń	MOPS, placówki służby zdrowia, instytucje kultury, szkoły, organizacje pozarządowe, PCPR
		3.4.b Współpraca z organizacjami pozarządowymi	MOPS, organizacje pozarządowe, PCPR

Cel strategiczny	Kierunki działania	Zadania	Realizatorzy / partnerzy
4 Stworzenie efektywnego systemu wsparcia osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	4.1 Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności	4.1.a Pomoc osobom i rodzinom w najtrudniejszej sytuacji materialnej - udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej	MOPS, organizacje pozarządowe
		4.1.b Udzielanie pomocy w formie dodatku mieszkaniowego	Urząd Miasta
		4.1.c Poszerzenie działalności informacyjnej dotyczącej możliwości uzyskania wsparcia	MOPS, organizacje pozarządowe, media
		4.1.d Dalsze prowadzenie działań terapeutycznych mających na celu pomoc w wychodzeniu z bezdomności	MOPS, organizacje pozarządowe,

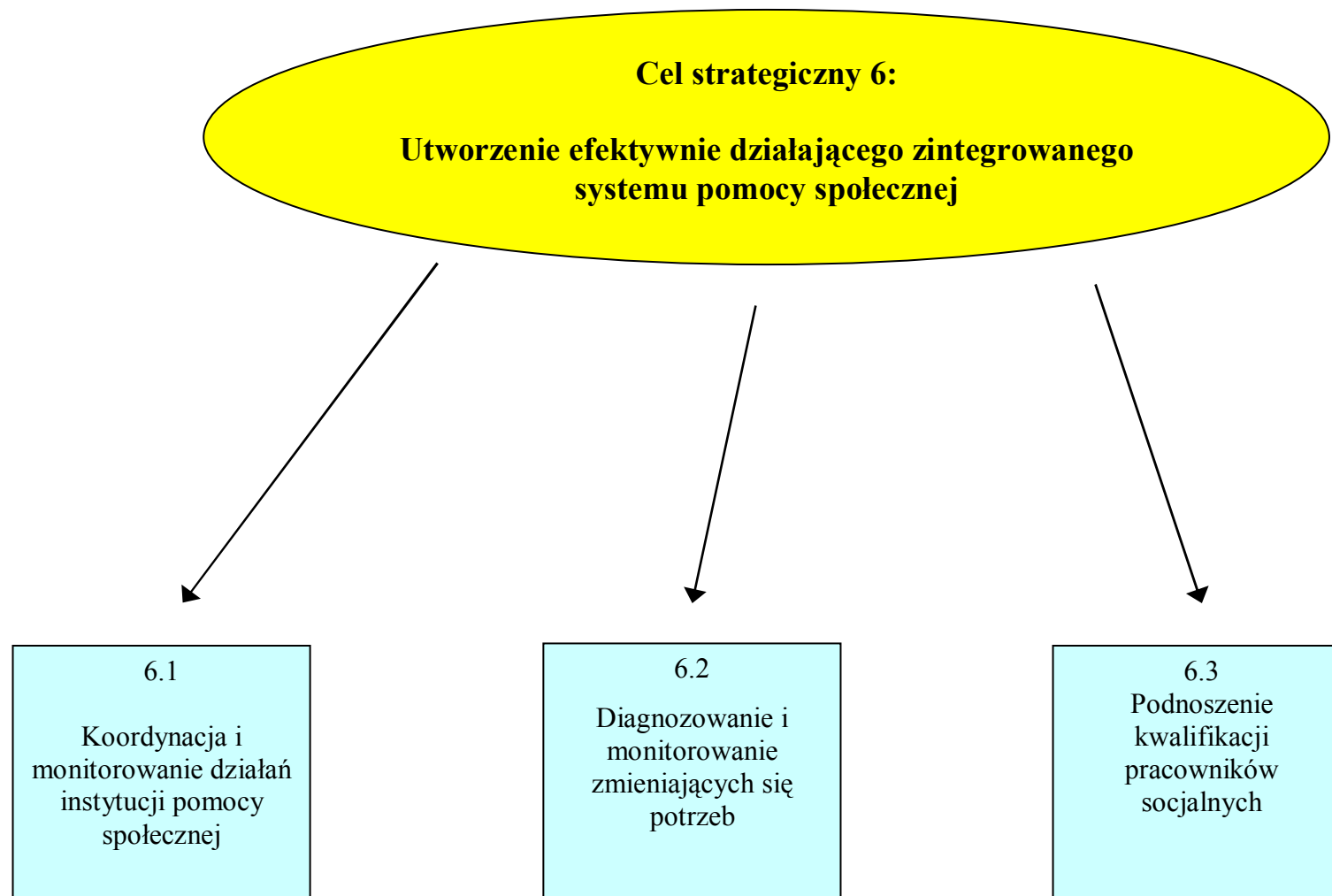
	4.2 Pomoc osobom bezdomnym	4.2.a Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej	MOPS, organizacje pozarządowe
		4.2.b Prowadzenie dożywiania osób bezdomnych	MOPS, organizacje pozarządowe
	4.3 Rozwój budownictwa socjalnego	4.3.a Mobilizowanie instytucji i organizacji do podejmowania działań w kierunku rozwoju budownictwa socjalnego	Urząd Miasta
		4.3.b Stworzenie zasobu mieszkań chronionych	Urząd Miasta
		4.3.c Podniesienie standardu mieszkań chronionych	Urząd Miasta

Cel strategiczny	Kierunki działania	Zadania	Realizatorzy / partnerzy
5 Stworzenie efektywnego systemu edukacji, profilaktyki i terapii osób uzależnionych i ich rodzin	5.1 Edukacja o chorobie alkoholowej i innych uzależnieniach	5.1.a Mobilizacja lokalnych mediów na rzecz podejmowania zadań edukacyjnych na temat uzależnień	Urząd Miasta, lokalne media, organizacje pozarządowe.
		5.1.b Realizacja programów edukacyjnych dla rodziców w szkołach	Szkoły, Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, Urząd Miasta
		5.1.c Realizacja programów edukacyjnych dla służb zarządzania personelem oraz dla kierowników średniego i niższego szczebla w zakładach pracy	Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, Urząd Miasta
		5.1.d Realizacja programów edukacyjnych dla lekarzy i	Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miasta

		pielęgniarek w podstawowej opiece zdrowotnej	
	5.2 Profilaktyka uzależnień realizowana na trzech poziomach	5.2.a Realizacja programów profilaktycznych w szkołach i placówkach oświatowych wraz z ewaluacją i analiza efektywności	Szkoły, organizacje pozarządowe, Urząd Miasta
		5.2.b Realizacja programów profilaktycznych i badań przesiewowych w podstawowej opiece zdrowotnej	Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miasta
		5.2.c Realizacja programów profilaktycznych wśród klientów MOPS. Uzależnianie pomocy finansowej od uczestnictwa w programach	MOPS, Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miasta
		5.2.d Stymulowanie i wspieranie rozwoju różnych form	MOPS, Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, kościoły i związki

		samopomocy i wsparcia dla osób uzależnionych po terapii.	wyznaniowe, zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miasta
		5.2.d Stymulowanie i wspieranie rozwoju różnych form samopomocy i wsparcia dla osób uzależnionych po terapii.	
	5.3 Profesjonalna terapia uzależnień obejmująca chorego i jego rodzinę	5.3.a Wspieranie różnych form edukacji, profilaktyki i terapii realizowanych przez Ośrodek Terapii Uzależnień i zakłady opieki zdrowotnej	MOPS, Ośrodek Terapii Uzależnień, Organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miasta
		5.3.b Opracowanie i uruchomienie systemu podnoszenia kompetencji w zakresie uzależnień różnych grup zawodowych takich jak policjanci, strażnicy miejscy, sędziwie, kuratorzy sądowi, pracownicy socjalni itp.	MOPS, Ośrodek Terapii Uzależnień, Policja, Straż Miejska, Organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, zakłady opieki zdrowotnej, Urząd Miasta

Cel strategiczny	Kierunki działania	Zadania	Realizatorzy / partnerzy
6 Utworzenie zintegrowanego systemu pomocy społecznej	6.1 Koordynacja i monitorowanie działań instytucji pomocy społecznej	6.1.a Prowadzenie stałej współpracy z wszystkimi podmiotami, zarówno publicznymi jak i niepublicznymi, które działają w obszarze pomocy społecznej	Urząd Miast, MOPS, organizacje pozarządowe
		6.1.b Przygotowywanie okresowej sprawozdawczości z realizacji zadań strategii	Urząd Miast, MOPS, organizacje pozarządowe
	6.2 Diagnozowanie i monitorowanie zmieniających się potrzeb	6.1.a Prowadzenie badań, przygotowywanie analiz	Urząd Miast, MOPS, organizacje pozarządowe
	6.3 Podnoszenie kwalifikacji pracowników socjalnych	6.3.a Organizowanie szkoleń	Urząd Miast, MOPS, organizacje pozarządowe
		6.3.b Wspieranie różnych form wymiany doświadczeń	Urząd Miast, MOPS, organizacje pozarządowe

VI. Sposoby monitorowania i ewaluacji Strategii

Ocena realizacji Strategii odbywać się będzie:

1. przed realizacją programu (ex-ante);
2. na bieżąco w trakcie realizacji strategii i wykonywania poszczególnych zadań (on – going);
3. po jego zakończeniu (ex-post);
4. na podstawie określonych wskaźników, osiągniętego wymiernego rezultatu w porównaniu z okresem minionym,
5. na podstawie oceny analizy sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowej miasta Wodzisław Śląski.

Przewodniczący
Rady Miejskiej
Wodzisławia Śląskiego
mgr inż. Wacław Mandrysz

ZAŁĄCZNIK.

Diagnoza problemów uzależnień

W Wodzisławiu Śląskim